

Narodowy Bank Polski

Departament Statystyki

OCENA

KONDYCJI FINANSOWEJ PRZEDSIĘBIORSTW

W 2003 ROKU

W ŚWIETLE DANYCH GUS

SYNTEZA

Warszawa, maj 2004 roku

Spis treści

Synteza	3
Charakterystyka próby	6
I. Przychody	7
I.1. PRZYCHODY – AGREGATY	8
I.2. PRZYCHODY – DANE JEDNOSTKOWE	11
I.3. PRZYCHODY – W PODSTAWOWYCH PRZEKROJACH	12
I.4. PRZYCHODY – DYNAMIKA W PODSTAWOWYCH PRZEKROJACH	14
I.5. PRZYCHODY – DYNAMIKA W PRZEKROJU WG DZIAŁÓW PKD	15
II. Koszty	16
II.1. KOSZTY – AGREGATY	17
II.2. KOSZTY OGÓLEM – DYNAMIKA W PODSTAWOWYCH PRZEKROJACH	18
II.3. KOSZTY WG RODZAJU – DYNAMIKA W PODSTAWOWYCH PRZEKROJACH	19
III. Wskaźniki efektywnościowe	21
III.1. WSKAŹNIK RENTOWNOŚCI BRUTTO – DANE JEDNOSTKOWE	23
III.2. WSKAŹNIKI RENTOWNOŚCI BRUTTO – DZIAŁY PKD	25
III.3. WSKAŹNIKI EFEKTYWNOŚCIOWE – PODSTAWOWE PRZEKROJE	26
IV. Wynik finansowy	28
IV.1. WYNIK FINANSOWY – AGREGATY	29
IV.2. WYNIK FINANSOWY – DANE JEDNOSTKOWE	32
IV.3. WYNIK FINANSOWY W PODSTAWOWYCH PRZEKROJACH	33
IV.4. WYNIK FINANSOWY – DYNAMIKA W PODSTAWOWYCH PRZEKROJACH	35
V. Majątek i wybrane źródła finansowania. Podstawowe informacje w ujęciu zagregowanym – stany, struktura, dynamika	36
VI. Zadłużenie kredytowe przedsiębiorstw.	37
VI.1. POPULACJA	38
VI.2. PODSTAWOWE PRZEKROJE. DYNAMIKA ROCZNA, STRUKTURA ROCZNYCH PRZYROSTÓW KREDYTÓW I POŻYCZEK OGÓLEM.	41
VII. Płynność finansowa i inne wskaźniki.	46
VII.1. PŁYNNOŚĆ FINANSOWA	47
VII.2. WSKAŹNIKI POKRYCIA ZADŁUŻENIA KREDYTOWEGO.	49
VII.3. WSKAŹNIKI OCENY SPRAWNOŚCI DZIAŁANIA PRZEDSIĘBIORSTW	50
VII.4. AKTYWA I ZOBOWIĄZANIA KRÓTKOTERMINOWE	52
VII.5. PŁYNNOŚĆ FINANSOWA W PODSTAWOWYCH PRZEKROJACH.	54

Celem opracowania jest charakterystyka, w oparciu o dane sprawozdania F-01 GUS, podstawowych elementów sytuacji finansowej przedsiębiorstw i głównych relacji efektywnościowych w tym sektorze w 2003 r. Na podstawie otrzymanych rezultatów można stwierdzić, m.in. że:

1. W 2003 r., po kilku latach pogarszania się, nastąpiła zdecydowana poprawa sytuacji finansowej analizowanych przedsiębiorstw oraz głównych wskaźników, charakteryzujących efektywność ich działania. Poprawę tę zaobserwowano w zdecydowanej większości uwzględnionych w opracowaniu przekrojów analitycznych¹. Wyjątkiem jest grupa firm małych, w której wiele wskaźników kształtowało się zdecydowanie mniej korzystnie niż w reszcie przedsiębiorstw. Jeśli chodzi o wskaźniki efektywności, to w wielu przypadkach osiągnięto najlepsze rezultaty od 1997 r., a w przypadku niektórych wskaźników – od 1993 r., czyli praktycznie w całej historii prowadzonych w NBP badań, opartych na sprawozdaniu F-01 GUS.
2. Jeśli chodzi o poziom aktywności analizowanych przychodów, to realna dynamika przychodów przedsiębiorstw osiągnęła najwyższy poziom na przestrzeni ostatnich pięciu lat. Podstawowym czynnikiem dynamizującym przychody w 2003 r. była działalność eksportowa. Szczególnie silny wzrost przychodów zanotowała zwłaszcza grupa eksporterów wyspecjalizowanych. W roku tym zaobserwowana jednak również znaczące ożywienie przychodów nie związanych z działalnością eksportową. Przewaga aktywności eksportowej była jednak tak duża, że udział przychodów z eksportu w przychodach ogółem osiągnął poziom najwyższy od 1995 r.
3. Analizując dynamikę przychodów na poziomie jednostkowym można stwierdzić, że w 2003 r. ponad połowie firm udało się uzyskać „realny”² wzrost przychodów. Jest to wynik zbliżony do tego, jaki osiągnięto w 1998 r.
4. W przekroju wg form własności w 2003 r. nastąpił dalszy wzrost roli sektora prywatnego w generowaniu przychodów – ponad ¾ przychodów tworzył sektor prywatny. Szczególnie istotną rolę w grupie firm prywatnych odgrywają przedsiębiorstwa zagraniczne – na przestrzeni lat 1995-2003 r. udział tej grupy w tworzeniu przychodów wzrósł trzykrotnie, a wolumen przychodów wzrósł ośmiokrotnie.
5. Zjawiskiem niekorzystnym, jeśli chodzi o dynamikę przychodów w 2003 r., jest jej kształtowanie się na obu krańcach rozkładu konstruowanego w oparciu o wielkość przedsiębiorstw –

¹ Do głównych przekrojów analitycznych należą tu klasyfikacje wg: sektorów własności, form własności, sekcji PKD, działów PKD, eksporterów, w tym eksporterów wyspecjalizowanych i niewyspecjalizowanych, i nieeksporterów, wielkości zatrudnienia oraz wielkości przychodów.

² Ponieważ nie dysponujemy wskaźnikami cen produkcji na niskich poziomach agregacji, delatorem jest średnioroczny wskaźnik PPI. Tak więc trudno mówić o realnym wzroście w ścisłym tego słowa znaczeniu.

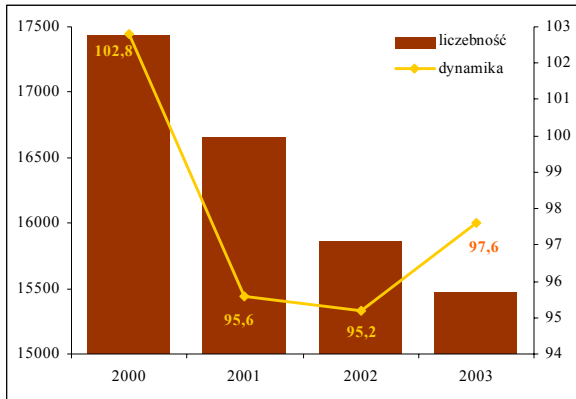
zarówno w firmach największych, jak i najmniejszych przedsiębiorstwach, przychody spadły dosyć wyraźnie (15-18%).

6. Wysokiej dynamice przychodów w 2003 r. towarzyszył wyraźnie wolniejszy wzrost kosztów. Dodatnia różnica dynamiki przychodów i kosztów wystąpiła w większości sekcji, branż i innych, analizowanych w opracowaniu, przekrojów klasyfikacyjnych.
7. W 2003 r. zaobserwowano dość wyraźne zmiany w strukturze kosztów. Spadł udział tzw. pozostałych kosztów operacyjnych oraz kosztów finansowych. W strukturze rodzajowej kosztów odnotowano m.in. spadek udziału kosztów z tytułu wynagrodzeń oraz zmniejszenie udziału kosztów energii. Zwiększył się natomiast, co jest często obserwowane w fazach ożywienia, udział kosztów materiałów.
8. Wyraźnie szybszy wzrost przychodów niż kosztów zaowocował najwyższą od 1995 r. poprawą rentowności i efektywności firm. Wskaźnik poziomu kosztów zmniejszył się aż o 2,1 punktu procentowego – do poziomu z 1996 r. Po 1997 r. nie obserwowano w przedsiębiorstwach tak korzystnej relacji kosztów do przychodów. Wskaźnik rentowności brutto wzrósł natomiast o 2 punkty i był to najwyższy poziom od 1998 r. Najbardziej znaczącej od 1995 r. poprawie uległ wskaźnik rentowności netto.
9. Relacja kosztów do przychodów najkorzystniej kształtowała się w sektorze prywatnym (w tym zwłaszcza firmach prywatnych zagranicznych), w grupie eksporterów, zwłaszcza wyspecjalizowanych, firmach dużych. Warto zauważyć, że relacja ta była monotoniczną funkcją malejącą wielkości przedsiębiorstwa. Zwrócić też należy uwagę na bardzo niski poziom tego wskaźnika w dwóch działach: Górnictwie i kopalnictwie (90.5) oraz Telekomunikacji (93.3). Na poziomie mikroekonomicznym w 2003 r. zaobserwowano najwyższy, od 1996 r., odsetek przedsiębiorstw poprawiających rentowność.
10. Znacząca poprawa relacji kosztów i przychodów zaowocowała rekordowymi wzrostami wyniku finansowego przedsiębiorstw. W 2003 r. miały miejsce najwyższy, od 1996 r., wzrost zysku brutto firm oraz najgłębsza redukcja straty brutto. W rezultacie wynik finansowy brutto całego sektora wzrósł czterokrotnie. W relacji do 1995 r. wynik finansowy brutto był realnie wyższy o ponad 6%. Warto podkreślić, że wszystkie sekcje PKD uzyskały dodatni wynik finansowy brutto, przy czym dla trzech sekcji było to przejście ze straty w 2002 r. w zysk (Budownictwo, Górnictwo i kopalnictwo, Transport). Zjawiskiem niepokojącym jest natomiast ujemny wynik finansowy w grupie firm zatrudniających poniżej 50 osób.
11. Na poziomie jednostkowym zaobserwowano natomiast najwyższy, od 1995 r., odsetek firm z dodatnim wynikiem finansowym, zaś tak dużego przyrostu odsetka firm rentownych w relacji do poprzedniego roku nie obserwowano od 1993 r.
12. M.in. poprawa wyników finansowych przedsiębiorstw doprowadziła do znaczącego wzrostu środków pieniężnych w firmach – tempo ich przyrostu było najszybsze od pięciu lat. Jednocześnie W 2003 r. odnotowano ujemną dynamikę zadłużenia kredytowego firm. Należy jed-

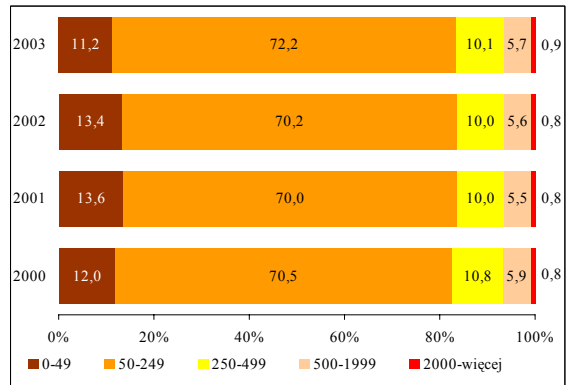
nak podkreślić, że główną przyczyną spadku było malejące zapotrzebowanie na kredyt krótkoterminowy (co może być częściowo tłumaczone właśnie dużym przyrostem środków własnych). Natomiast dosyć wysoka była dynamika kredytu długoterminowego (co może być zwiastunem realizacji poważniejszych przedsięwzięć inwestycyjnych – nakłady inwestycyjne w grupie firm składających sprawozdanie F-01 GUS, zresztą inaczej niż w całej gospodarce, nieznacznie wzrosły). Warty odnotowania zjawiskiem jest to, że mimo spadkowych tendencji w całej gospodarce, sektor firm zagranicznych i samorządowych wyraźnie zwiększył zadłużenie kredytowe ogółem – tak długo-, jak i krótkoterminowe. Na poziomie jednostkowym udział firm korzystających z kredytu zmniejszył się do poziomu z 2000 r., przy czym największy spadek dotyczył udziału firm korzystających z kredytu krótkookresowego.

13. Kolejnym skutkiem poprawy sytuacji finansowej przedsiębiorstw było polepszenie się wskaźników płynności w firmach. W zakresie płynności pierwszego stopnia przedsiębiorstwa osiągnęły poziom zbliżony do sytuacji z 1995 r., zaś tzw. płynności szybkiej – 1998 r. Skróceni uległy cykle należności i zobowiązań, przy czym najwyraźniej poprawiła się obsługa zobowiązań krótkoterminowych. Skrócił się, choć nadal pozostawał na poziomie ujemnym, cykl konwersji gotówki (sytuacja ta utrzymuje się od końca 1998 r.). Pewne pogorszenie zaobserwowano natomiast w relacji wzajemnych zobowiązań i należności przedsiębiorstw. Tu relacja ta uległa pewnemu pogorszeniu, co może sugerować występowanie pewnych zatorów. Biorąc jednak pod uwagę znaczący wzrost środków pieniężnych przedsiębiorstw można przypuszczać, że część tych zatorów ma wymuszony charakter (np. monopolistyczną pozycją dłużnika).
14. Ważnym faktem, zwłaszcza w kontekście procesów rozwojowych, jest bardzo wyraźna poprawa płynności bieżącej w grupie firm małych, choć wciąż płynność ta jest wyraźnie niższa niż w grupach firm większych. Wyraźną poprawę płynności odnotowały też firmy państwowe, przy czym różnica pomiędzy wskaźnikiem dla firm niepaństwowych i firm z tej grupy była najmniejsza od 1998 r.
15. Poprawa płynności z jednej strony i spadek zadłużenia kredytowego, z drugiej, spowodowały wyraźny wzrost współczynnika pokrycia kredytów środkami pieniężnymi – do najwyższego od 1995 r. poziomu. Poprawa płynności mogła też być jednym z czynników wpływających na lepszą obsługę zobowiązań z tytułu podatków i ZUS. Zobowiązania z tego tytułu spadły niemal o 25%.

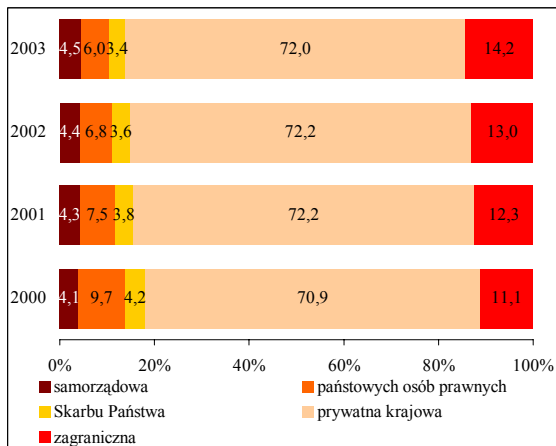
CHARAKTERYSTYKA PRÓBY

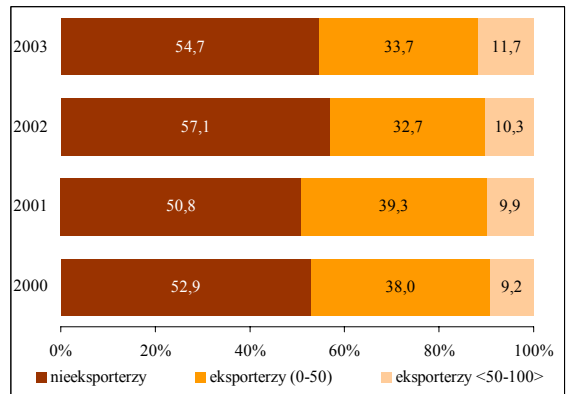
Rys. 0-1 Liczebność i dynamika liczebności próby w latach 2000-2003 (lewa oś – liczebność, prawa oś – dynamika)

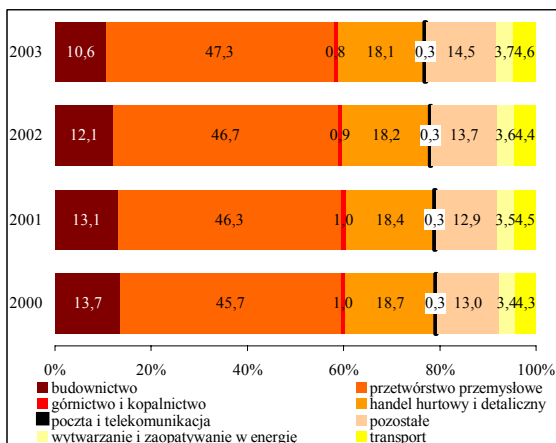
Rys. 0-2 Struktura próby wg wielkości zatrudnienia w latach 2000-2003 (0-49= zatrudnienie <=49 osób, 50-249= zatrudnienie >=50 i <=249 osób, etc.)

Rys. 0-3 Struktura próby wg form własności w latach 2000-2003

Rys. 0-4 Struktura próby wg klas eksportu w latach 2000-2003 [nieeksporterzy – przychody z eksportu=0, eksporterzy (0-50) – eksporterzy z mniej niż 50% udziałem eksportu w przychodach ogółem, eksporterzy<50-100> - eksporterzy z 50% i większym udziałem eksportu w przychodach ogółem]

Rys. 0-5 Struktura próby wg sekcji PKD w latach 2000-2003

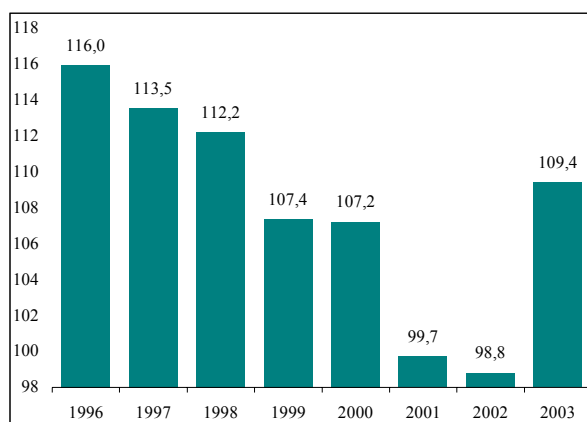
I. PRZYCHODY

Rok 2003 przyniósł wyraźne ożywienie i poprawę sytuacji sektora przedsiębiorstw. Realna dynamika przychodów osiągnęła najwyższy poziom od pięciu lat. Było to wynikiem największego od 1995 r. wzrostu wpływów z eksportu, ale również wyraźnego zwiększenia przychodów ze sprzedaży krajowej.

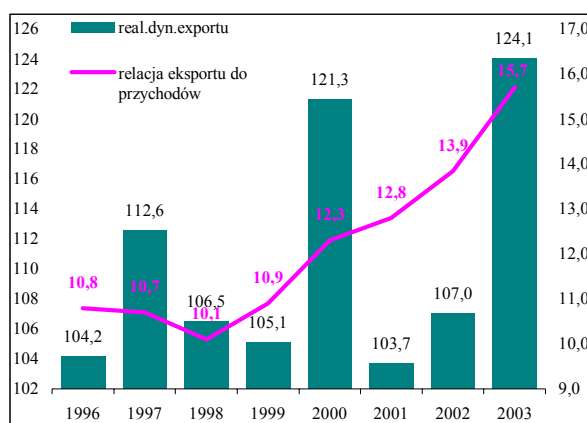
Ożywienie odczuło większość gałęzi, branż i klas, w tym sześć z ośmiu sekcji PKD, oba sektory i wszystkie pięć form własności, eksporterzy i nieeksporterzy oraz cztery z pięciu klas skonstruowanych w oparciu o wielkość zatrudnienia, poza grupą firm zatrudniających poniżej 50 osób. Wśród 50 działów PKD (branż) 41 udało się uzyskać wyższe przychody niż w 2002 r., w tym w 12 działach wzrost był nie niższy niż 20%. W 2002 r. przychody zwiększyły tylko 23 działy, a zaledwie w 3 wzrost przewyższył poziom 20%.

Analiza danych jednostkowych potwierdziła wnioski płynące z oceny danych zagregowanych. Realny wzrost przychodów udało się uzyskać nieco ponad połowie przedsiębiorstw (w latach 1999-2002 przeważały przedsiębiorstwa notujące spadek przychodów).

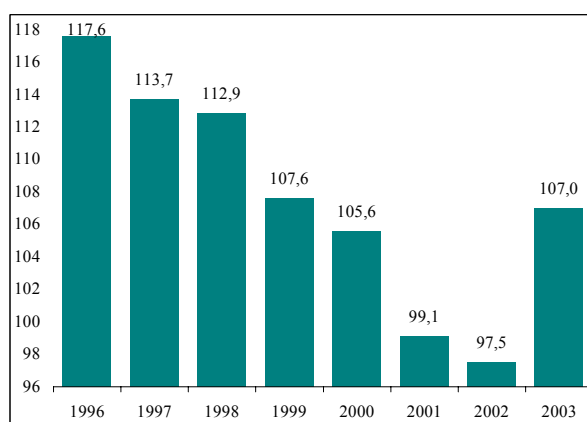
I.1. Przychody – agregaty

Rys. I-1 Realna dynamika przychodów ogółem (anal.okr.ub.r.=100; deflator – średnioroczny wskaźnik PPI)

Rys. I-2 Realna dynamika przychodów z eksportu oraz relacja eksportu do przychodów ogółem (anal.okr.ub.r.=100; deflator – średnioroczny wskaźnik PPI; lewa oś – dynamika eksportu, prawa oś – relacja eksportu do przychodów)

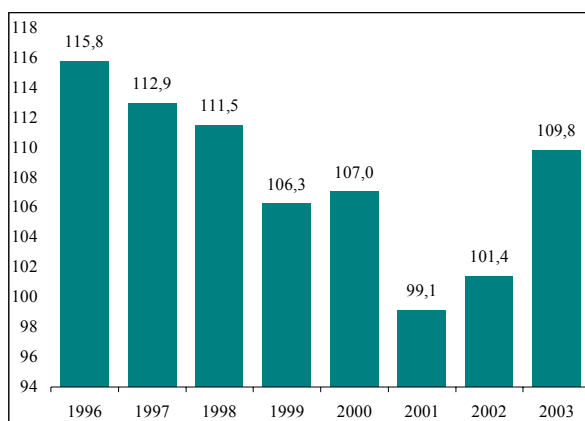
Rys. I-3 Realna dynamika przychodów ze sprzedaży pozaeksportowej (anal.okr.ub.r.=100; deflator – średnioroczny wskaźnik PPI)

W 2003 r., po dwóch latach spadku, sektor przedsiębiorstw uzyskał realny wzrost przychodów – o 9,4%. Było to najwyższe tempo wzrostu od 1999 r. Poprawę odnotowano po sześciu latach stopniowego obniżania się dynamiki przychodów.

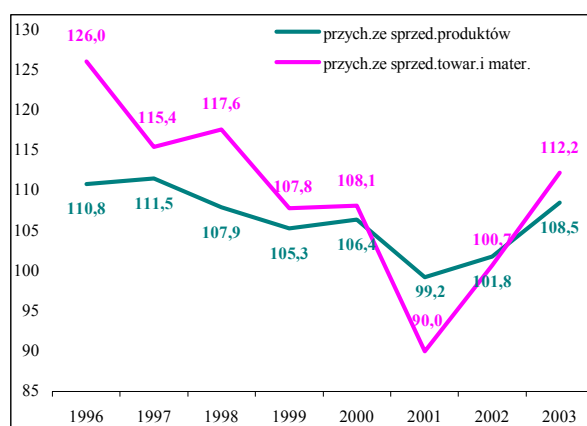
Jednym z czynników wzrostu przychodów był eksport. W 2003 r. wpływy z eksportu wzrosły o 24,1% w stosunku do 2002 r. Był to najbardziej dynamiczny wzrost tych przychodów w ciągu ostatnich ośmiu lat.

W efekcie tego wzrostu udział eksportu w przychodach zwiększył się o 1,8 punktu proc. do 15,7% - najwyższego poziomu od 1995 r.

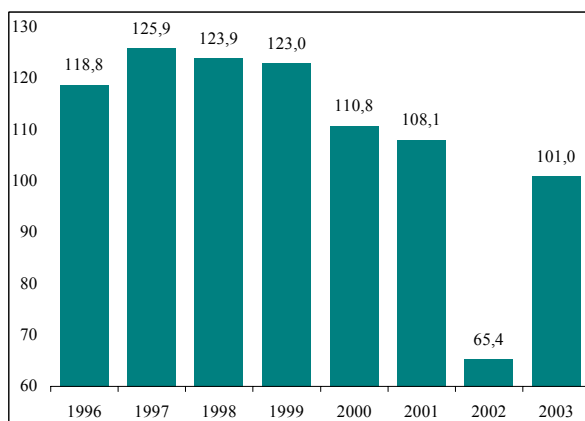
Analizując dynamikę przychodów uzyskanych ze sprzedaży pozaeksportowej również obserwujemy wyraźną poprawę, chociaż wzrost tej kategorii był znacznie mniej dynamiczny niż w przypadku eksportu. Przychody pozaeksportowe zwiększyły się o 7%, co oznacza najwyższe tempo wzrostu od 1999 r.

Rys. I-4 Realna dynamika przychodów ze sprzedaży (anal.okr.ub.r.=100; deflator – średnioroczny wskaźnik PPI)

Rys. I-5 Realna dynamika przychodów ze sprzedaży (anal.okr.ub.r.=100; deflator – średnioroczny wskaźnik PPI)

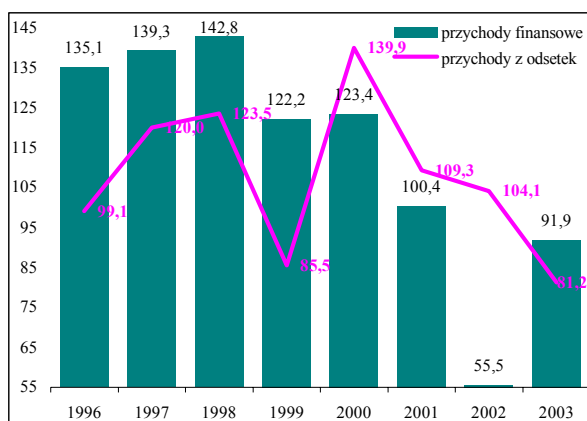

Rys. I-6 Realna dynamika przychodów poza sprzedażą (anal.okr.ub.r.=100; deflator – średnioroczny wskaźnik PPI)

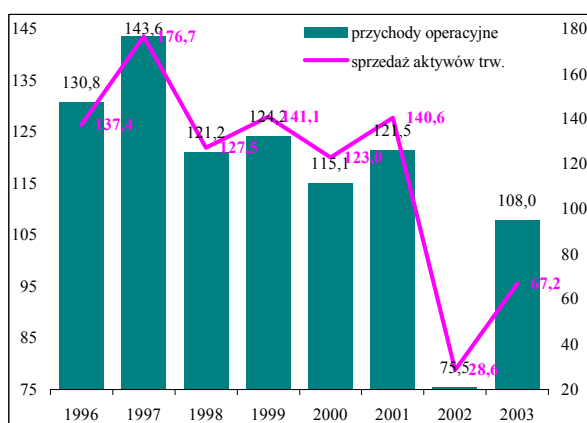
Jeśli chodzi o rodzaje przychodów, to najbardziej zwiększyły się wpływy pochodzące z podstawowej działalności przedsiębiorstw – ze sprzedaży produktów, towarów i materiałów. Przychody te wzrosły o 9,8%, i było to najwyższe tempo wzrostu od 1999 r. Należy ponadto zauważyć, że przełamanie tendencji spadkowych w tym obszarze miało miejsce już w 2002 r.

Przychody ze sprzedaży towarów i materiałów rosły w 2003 r. bardziej dynamicznie (o 12,2%) niż przychody ze sprzedaży produktów (wzrost o 8,5%). Zauważmy ponadto że, poza latami 2001-2002, kiedy to dynamika wpływów ze sprzedaży towarów i materiałów była niższa niż dynamika przychodów ze sprzedaży produktów, we wszystkich pozostałych latach okresu 1996-2003 było odwrotnie – sprzedaż towarów i materiałów wzrastała szybciej.

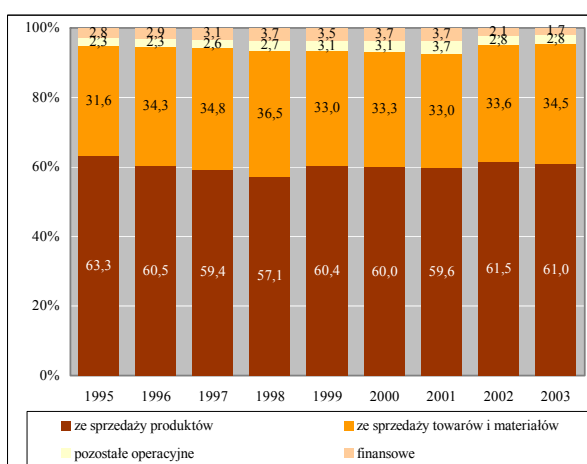
Przychody niezwiązane bezpośrednio z podstawową działalnością przedsiębiorstw (przychody finansowe i pozostałe przychody operacyjne) były w 2003 r. realnie nieznacznie wyższe niż rok wcześniej – o 1%. Wzrost ten odnotowano jednak po bardzo głębokim spadku, jaki miał miejsce w 2002 r. Ostatecznie, przychody te były nominalnie niższe niż w latach 1998-2001.

Rys. I-7 Realna dynamika przychodów finansowych oraz przychodów odsetkowych (anal.okr.ub.r.=100; deflator – średnioroczny wskaźnik PPI)

Rys. I-8 Realna dynamika pozostałych przychodów operacyjnych oraz przychodów ze sprzedaży aktywów trwałych (anal.okr.ub.r.=100; deflator – średnioroczny wskaźnik PPI; lewa oś – dynamika pozostałych przychodów operacyjnych, prawa oś – dynamika przychodów ze sprzedaży aktywów)

Rys. I-9 Struktura przychodów ogółem

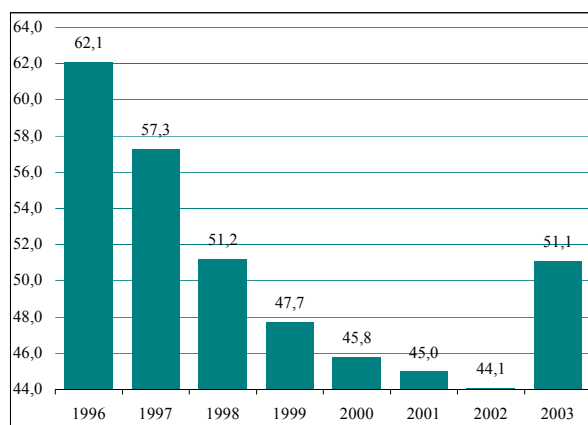
Niska dynamika przychodów nie związanych bezpośrednio ze statutową działalnością przedsiębiorstw była spowodowana m.in. przez spadek przychodów finansowych – o 8,1%. 2003 r. był drugim z kolei rokiem zmniejszania się tych wpływów, choć należy zauważyć, że skala tej redukcji była wyraźnie mniejsza niż w 2002 r.

Spadek przychodów finansowych był z kolei efektem m.in. redukcji przychodów odsetkowych (o prawie 20%).

Zmiany w obszarze pozostałych przychodów operacyjnych zadziałały hamująco na spadek przychodów niezwiązanych bezpośrednio ze statutową działalnością przedsiębiorstw. Wpływy z tego tytułu były o 8% większe niż w 2002 r. O wzroście pozostałych przychodów operacyjnych zdecydowały przede wszystkim inne przychody operacyjne (zwrot nadpłaconych podatków, rozwiązane rezerwy, otrzymane odszkodowania, przedawnione zobowiązania, wyegzekwowane kary i grzywny, przychody z czynszów i dzierżawy własnych obiektów socjalnych i inne). Wpływy zaliczone do podstawowych kategorii pozostałych przychodów operacyjnych, tzn. sprzedaż aktywów trwałych oraz dotacje, były w 2003 r. mniejsze niż rok wcześniej (odpowiednio o 32,8% i 13,7%).

W 2003 r. struktura przychodów zmieniła się tylko nieznacznie (zmiany poszczególnych udziałów nie były wyższe niż 1 punkt proc.). Na podkreślenie zasługuje zwłaszcza spadek udziału przychodów finansowych do najniższego poziomu od 1995 r. (z 2,1% w 2002 r. na 1,7%), jak też wzrost udziału wpływów ze sprzedaży towarów i materiałów – o 0,9 punktu, do poziomu 34,5%.

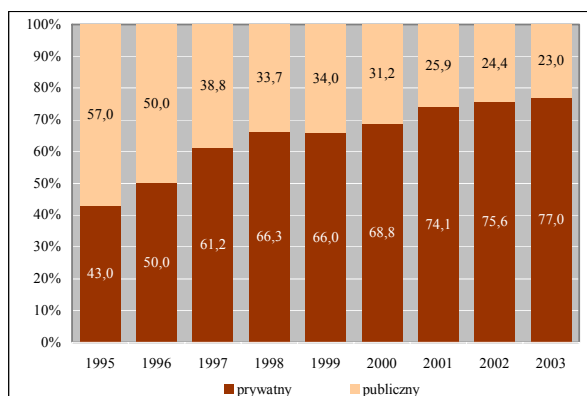
I.2. Przychody – dane jednostkowe

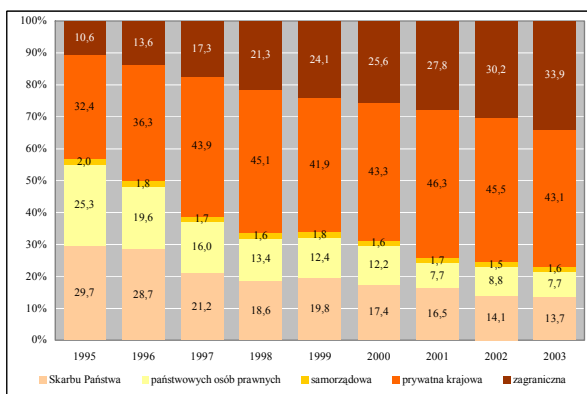
Rys. I-10 Odsetek przedsiębiorstw odnotowujących realny wzrost przychodów (anal.okr.ub.r.=100; deflator – średnioroczny wskaźnik PPI)

Analiza danych jednostkowych sugeruje wyraźną poprawę sytuacji w badanej populacji przedsiębiorstw. Ponad połowie firm udało się realnie zwiększyć przychody w relacji do poprzedniego roku. Trzeba przy tym podkreślić, że odsetek firm z realnym wzrostem przychodów zwiększył się wyraźnie w stosunku do 2002 r. (o 7 punktów proc.), gdy tymczasem, w ciągu ostatnich sześciu lat, odsetek ten rokrocznie malał.

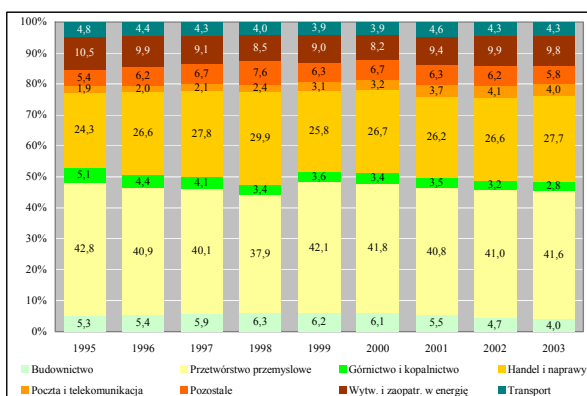
I.3. Przychody – w podstawowych przekrojach

Rys. I-11 Udział sektorów własności w tworzeniu przychodów ogółem (dane w %)

Rys. I-12 Udział form własności w tworzeniu przychodów ogółem (dane w %)

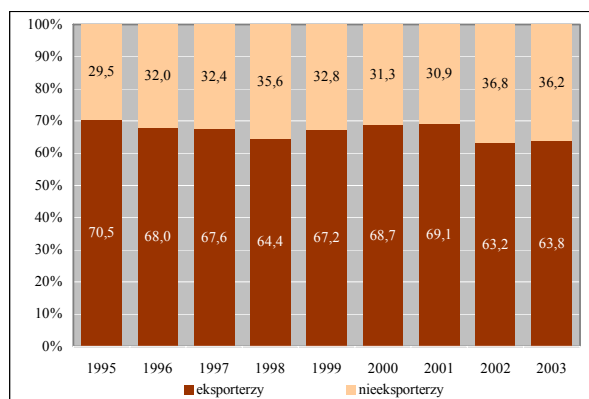

Rys. I-13 Udział sekcji PKD w tworzeniu przychodów ogółem (dane w %)

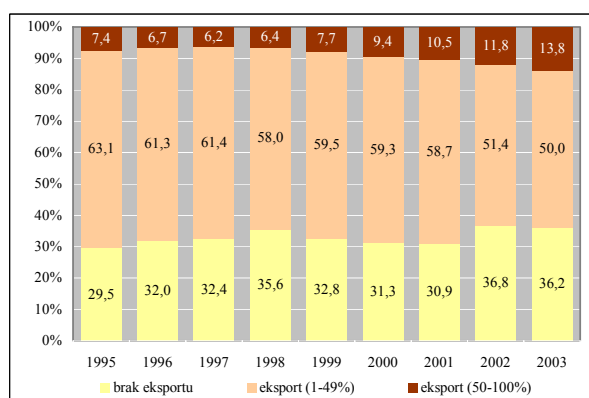
W 2003 r., kolejny rok z rzędu, zwiększyła się rola sektora prywatnego w tworzeniu przychodów badanej populacji. Firmy prywatne osiągnęły 77% udział w sumie przychodów ogółem sektora przedsiębiorstw – było to najwięcej w okresie potransformacyjnym.

Rosnąca rola sektora prywatnego wynika przede wszystkim z ekspansywnego rozwoju firm zagranicznych. Podmioty te wypracowują obecnie jedną trzecią ogółu przychodów sektora przedsiębiorstw. Wolumen przychodów jednostek zagranicznych zwiększył się ośmiokrotnie w relacji do 1995 r. (najwięcej na tle pozostałych form własności), a udział tej grupy w tworzeniu przychodów wzrósł trzykrotnie.

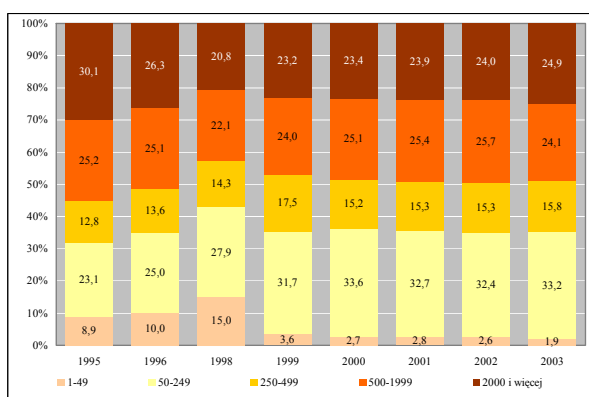
Niewielkie zmiany w strukturze przychodów zaobserwowano w przekroju wg sekcji PKD. Dwie sekcje powiększyły swój udział w tworzeniu przychodów – były to „Przetwórstwo przemysłowe” (o 0,6 punktu) i „Handel i naprawy” (o 1,1 punktu). Ponadto, w sekcji „Transport” udział ten nie zmienił się. Najbardziej znaczący spadek udziału w przychodach odnotowała sekcja „Budownictwo” (o 0,7 punktu) oraz „Górnictwo i kopalnictwo” (o 0,4 punktu). W obu sekcjach przychody były niższe niż w 2002 r.

Rys. I-14 Udział eksporterów i nieeksporterów w tworzeniu przychodów ogółem (dane w %)

Rys. I-15 Udział eksporterów wyspecjalizowanych (z ponad 50% udziałem eksportu w przychodach), nie wyspecjalizowanych (z mniej niż 50% udziałem eksportu w przychodach) oraz nieeksporterów w tworzeniu przychodów ogółem (dane w %)

Rys. I-16 Udział klas wielkości skonstruowanych w oparciu o wielkość zatrudnienia w tworzeniu przychodów ogółem (dane w %)

2003 r. przyniósł wyraźny wzrost przychodów w grupie eksporterów. Ze względu jednak na również dynamiczny rozwój grupy podmiotów sprzedających swoje produkty wyłącznie w kraju udział eksporterów w tworzeniu przychodów populacji zwiększył się o 0,6 punktu, osiągając poziom 63,8%. W ciągu ostatnich dziewięciu lat tylko rok temu eksporterzy odnotowali gorszy wynik (niższy udział).

Wzrost roli grupy eksporterów w tworzeniu przychodów wynika przede wszystkim z bardzo dynamicznego rozwoju przedsiębiorstw specjalizujących się w eksporcie (dynamika przychodów w tej klasie zwiększyła się o 28,4% ponad poziom inflacji, wobec 6,4% wzrostu w klasie eksporterów nie wyspecjalizowanych). Eksporterzy wyspecjalizowani zwiększyli swój udział w przychodach sektora przedsiębiorstw o 2 punkty proc. w stosunku do 2002 r. Trzeba jednak w tym miejscu dodać, że liczebność tej grupy również wzrosła (prawie o 11%, wobec 0,5% wzrostu liczebności eksporterów nie wyspecjalizowanych i 7% spadku liczebności nieeksporterów).

W 2003 r. wzrosły udziały w tworzeniu przychodów trzech z pięciu klas opartych o wielkość zatrudnienia, poza najmniejszymi przedsiębiorstwami (do 50 pracowników) i firmami zatrudniającymi od 500 do 1999 osób. W pierwszej z tych grup odnotowano znaczny spadek przychodów, w drugiej – miał miejsce niewielki wzrost tej kategorii (o 2,6%, wobec ok. 13% wzrostu przychodów w pozostałych trzech klasach).

I.4. Przychody – dynamika w podstawowych przekrojach

nazwa	ogółem	ze sprzedaży	poz.operacyjne	finansowe	eksport
cała populacja	112,2	112,7	110,8	94,3	127,4
publiczny	105,8	105,7	121,9	86,2	114,9
prywatny	114,3	114,9	105,1	98,0	130,0
państwowych osób prawnych	97,9	97,8	117,1	76,1	85,5
prywatna krajowa	106,5	106,9	101,0	95,8	113,8
Skarbu Państwa	109,3	109,1	126,5	91,7	134,9
samorządowa	119,2	119,9	102,2	108,4	61,0
zagraniczna	126,1	127,0	111,2	101,2	139,7
Budownictwo	96,4	96,1	116,7	83,5	106,7
Górnictwo i kopalnictwo	97,4	93,4	137,5	101,2	123,7
Pozostałe	104,5	105,3	98,3	88,9	111,0
Poczta i telekomunikacja	110,1	107,4	148,9	131,5	81,3
Transport	111,2	112,8	101,7	67,7	111,2
Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię	111,6	111,3	126,6	106,7	168,4
Przetwórstwo przemysłowe	113,8	114,6	96,5	96,3	132,4
Handel hurtowy i detaliczny; naprawa	116,9	117,5	116,2	71,5	105,4
nieeksporterzy	110,4	110,5	120,3	85,1	0,0
eksporterzy	113,3	113,9	104,4	98,6	127,4
udział eksportu w przychod. do 50%	109,1	109,5	104,1	100,6	115,7
udział eksportu w przychod. pow.50%	131,7	133,3	106,5	91,8	134,0
0-49 zatrudnionych	81,8	84,7	56,8	70,8	98,0
500-1999 zatrudnionych	105,2	105,2	111,8	96,5	123,6
50-249 zatrudnionych	115,2	115,8	104,5	89,5	143,4
250-499 zatrudnionych	116,1	117,2	97,3	88,3	123,4
2000-wiecej zatrudnionych	116,6	116,3	140,9	100,9	122,7
kl6 najmniejsze firmy	81,6	81,6	88,1	43,7	80,2
kl1 największe firmy	85,1	85,8	68,1	79,7	102,6
kl4	109,5	110,0	105,6	84,7	127,8
kl5	110,9	111,3	106,4	90,2	117,4
kl3	111,1	111,9	95,5	93,0	134,2
kl2	123,3	123,0	146,7	106,2	122,5

Powyżej przedstawiono dynamikę przychodów ogółem oraz ich podstawowych składowych w klasyfikacji wg sektorów własności, pięciu form własności, sekcji PKD, klas eksportu, w tym udziału przychodów z eksportu w przychodach ogółem, wielkości zatrudnienia oraz wielkości przychodów.

W każdej z klas z osobna dane zostały posortowane wg dynamiki przychodów ogółem.

Klasy wielkości przychodów:

kl1 – największe przedsiębiorstwa (udział w przychodach populacji od 1 do 9,99%)

kl2 – (udział w przychodach populacji od 0,1 do 0,99%)

kl3 – (udział w przychodach populacji od 0,01 do 0,09%)

kl6 – najmniejsze przedsiębiorstwa (udział w przychodach populacji od 0,00001 do 0,00009%)

I.5. Przychody – dynamika w przekroju wg działów PKD

działy PKD	dynamika	działy PKD	dynamika
Działalność organizacji członkowskich, gdzie indziej nie sklasyfikowana	67,7	Ochrona zdrowia i opieka społeczna	107,8
Produkcja sprzętu i urządzeń radiowych, telewizyjnych i telekomunikacyjnych	82,7	Transport wodny	108,0
Produkcja pozostałego sprzętu transportowego	87,9	Produkcja wyrobów chemicznych	108,4
Transport lotniczy	89,1	Wytwarzanie koksu, produktów rafinacji ropy naftowej i paliw jądrowych	108,8
Produkcja wyrobów tytoniowych	92,3	Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, wodę	109,2
Górnictwo węgla kamiennego i brunatnego; wydobywanie torfu	92,7	Wynajem maszyn i urządzeń bez obsługi oraz wypożyczanie artykułów użytku osobistego	109,2
Pozostałe górnictwo i kopalnictwo	92,8	Wydobywanie ropy naftowej i gazu ziemnego, łącznie z działalnością usługową	109,5
Budownictwo	94,0	Produkcja wyrobów z surowców niemetalicznych pozostałych	109,8
Pozostałe usługi związane z prowadzeniem działalności gospodarczej	95,8	Handel hurtowy i komisowy z wyjątkiem handlu pojazdami mechanicznym	109,8
Edukacja	100,2	Transport lądowy; transport rurociągowy	109,9
Produkcja odzieży i wyrobów futrzarskich	100,6	Odprowadzanie ścieków; wywóz odpadów; usługi sanitarne i pokrewne	111,1
Produkcja instrumentów medycznych, precyzyjnych i optycznych, zegarów	100,6	Działalność wspomagająca transport; działalność związana z turystyką	111,2
Pobór, uzdatnianie i rozprowadzanie wody	100,8	Produkcja drewna i wyrobów z drewna	113,9
Produkcja skór wyprawionych i wyrobów ze skór wyprawionych	101,9	Produkcja masy celulozowej, papieru oraz wyrobów z papieru	114,8
Hotele i restauracje	102,6	Produkcja metalowych wyrobów gotowych, z wyjątkiem maszyn i urządzeń	116,2
Włókiennictwo	102,9	Produkcja maszyn i urządzeń, gdzie indziej nie sklasyfikowana	117,4
Działalność związana z kulturą, rekreacją i sportem	103,3	Produkcja mebli; działalność produkcyjna, gdzie indziej nie sklasyfikowana	121,6
Obsługa nieruchomości	103,7	Handel detaliczny z wyjątkiem sprzedaży pojazdów mech. i motocykli; naprawa	121,6
Kopalnictwo rud metali	104,6	Sprzedaż, obsługa, naprawa pojazdów mech. i motocykli; sprzedaż detaliczna paliw	123,5
Informatyka	104,8	Produkcja maszyn i aparatury elektrycznej, gdzie indziej nie sklasyfikowana	125,4
Produkcja artykułów spożywczych i napojów	105,0	Produkcja wyrobów gumowych i z tworzyw sztucznych	128,9
Pozostała działalność usługowa	105,0	Produkcja pojazdów mechanicznych, przyczep i naczep	135,5
Działalność wydawnicza, poligrafia i reprodukcja	106,6	Nauka	140,1
Poczta i telekomunikacja	107,3	Produkcja maszyn biurowych i komputerów	140,5
Produkcja metali	107,5	Zagospodarowanie odpadów	193,1

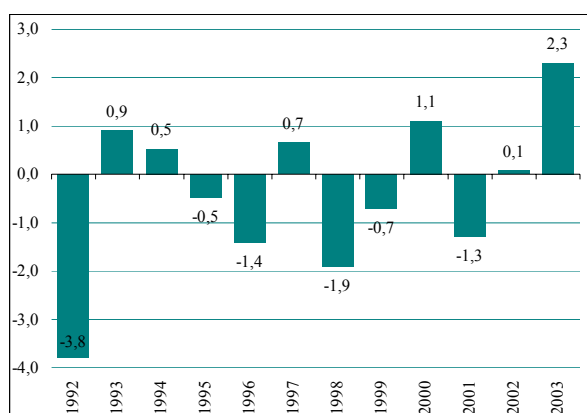
II. KOSZTY

W 2003 r. przyrost kosztów był wyraźnie wolniejszy niż wzrost przychodów. O racjonalizacji kosztów świadczy również zmiana struktury tej kategorii, w tym redukcja kosztów wynagrodzeń oraz spadek kosztów nie związanych bezpośrednio ze statutową działalnością przedsiębiorstw, tzn. kosztów finansowych i pozostałych kosztów operacyjnych.

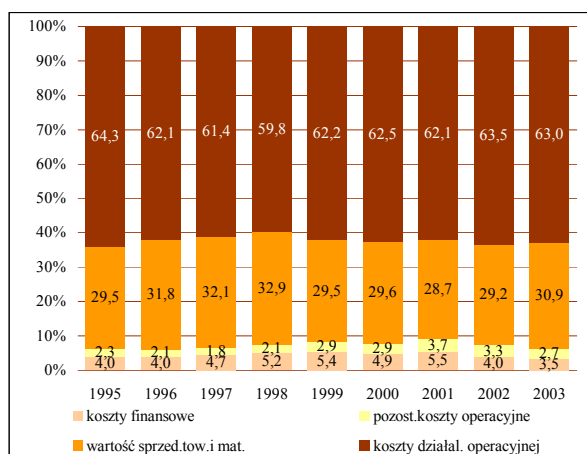
Dodatnią różnicą między dynamiką przychodów a dynamiką kosztów charakteryzowało się większość sekcji, branż i klas, w tym osiem podstawowych sekcji PKD, pięć podstawowych form własności, wszystkie pięć klas wyodrębnionych pod względem wielkości zatrudnienia, eksporterzy i nieeksporterzy oraz 40 z 50 działów PKD, w tym w ośmiu działach różnica między dynamiką przychodów i dynamiką kosztów była nie niższa niż 5 punktów proc. W 2002 r. dodatnią różnicą między dynamiką przychodów i dynamiką kosztów odznaczało się tylko 28 działów PKD, w tym tylko w 4 przypadkach różnica między dynamiką przychodów i dynamiką kosztów była nie niższa niż 5 punktów proc.

Informacje na temat struktury i dynamiki kosztów przedstawiają rysunki, tabele oraz komentarze poniżej.

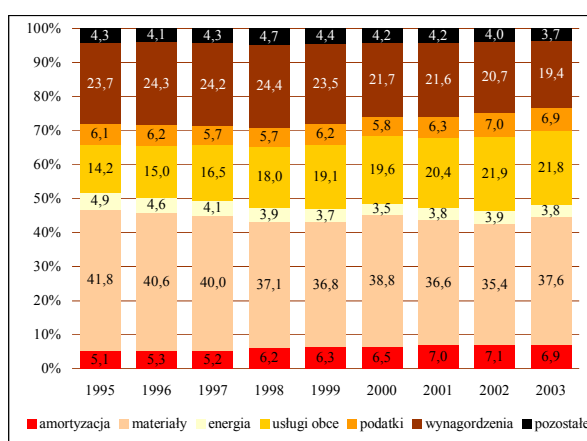
II.1. Koszty – agregaty

Rys. II-1 Różnica między dynamiką przychodów ogółem i dynamiką kosztów ogółem

Rys. II-2 Struktura kosztów ogółem (dane w %)

Rys. II-3 Struktura kosztów rodzajowych (dane w %)

W 2003 r. różnica między dynamiką przychodów i dynamiką kosztów przyjęła wartość dodatnią i była najwyższa od 1992 r. – 2,3 punktu proc. Koszty wzrosły nominalnie o 9,9%.

W 2003 r. odnotowano niewielkie zmiany struktury kosztów. Wzrósł udział kosztów wynikających bezpośrednio ze statutowej działalności przedsiębiorstw (koszty własne sprzedanych produktów, w tym wartość sprzedanych towarów i materiałów), zmniejszyły się zaś pozostałe koszty, tzn. pozostałe koszty operacyjne oraz koszty finansowe (w sumie udział obu tych kategorii zmalał o 1,1 punktu).

Jeśli chodzi o koszty rodzajowe, to również dało się zauważyć zmiany świadczące o „racjonalizacji” kosztów. Odnotowano bowiem spadek udziału kosztów z tyt. wynagrodzeń (o 1,3 punktu), zmniejszenie udziału kosztów energii (o 0,1 punktu) oraz spadek pozostałych kosztów rodzajowych (o 0,3 punktu). Zwiększył się zaś udział kosztów zużycia materiałów (o 2,2 punktu).

II.2. Koszty ogółem – dynamika w podstawowych przekrojach

nazwa	ogółem	operacyjne	wart.sp.tow.i mat.	poz.operacyjne	finansowe	odsetkowe
cała populacja	109,9	109,1	116,1	89,9	94,7	77,7
publiczny	102,5	102,8	108,1	88,9	83,4	67,6
prywatny	112,4	111,5	117,9	90,4	98,9	82,5
państwowych osób prawnych	95,3	91,0	127,4	89,7	78,2	59,3
prywatna krajowa	104,1	103,4	110,2	76,9	86,3	77,8
Skarbu Państwa	105,4	110,4	100,3	86,3	85,9	70,8
samorządowa	118,4	114,8	141,5	124,4	109,4	106,9
zagraniczna	125,2	123,7	129,8	111,9	121,6	91,8
Górnictwo i kopalnictwo	87,8	96,9	26,4	73,2	46,2	26,4
Budownictwo	94,5	93,7	111,3	97,9	74,2	70,6
Pozostałe	102,3	105,6	89,8	98,1	78,0	91,7
Poczta i telekomunikacja	106,4	106,2	110,9	88,1	113,8	93,5
Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię	108,7	105,1	119,2	86,9	105,5	91,7
Transport	109,2	108,4	102,2	99,9	153,2	77,1
Przetwórstwo przemysłowe	111,4	113,2	108,1	85,5	99,9	76,6
Handel hurtowy i detaliczny; naprawa	116,1	110,7	118,9	106,0	77,0	79,1
nieeksporterzy	107,1	106,4	112,1	88,3	79,1	76,4
eksporterzy	111,6	110,4	120,1	90,9	101,9	78,4
udział eksportu w przychod. do 50%	107,7	104,9	119,6	88,6	96,0	75,6
udział eksportu w przychod. pow.50%	129,0	129,7	126,8	107,0	130,8	94,9
0-49 zatrudnionych	74,8	91,5	69,4	43,0	49,4	66,8
500-1999 zatrudnionych	102,6	105,7	96,0	94,6	92,3	79,6
2000-wiecej zatrudnionych	113,6	109,4	136,3	92,9	102,5	76,1
50-249 zatrudnionych	114,1	110,9	120,4	101,8	98,0	78,8
250-499 zatrudnionych	114,7	114,2	119,8	87,5	100,7	81,6
k16 najmniejsze firmy	67,8	72,2	110,0	29,6	68,4	110,9
k11 największe firmy	84,4	81,6	102,3	57,4	80,6	78,6
k15	108,0	108,5	110,9	96,8	92,6	85,5
k13	108,2	108,9	113,1	79,8	82,9	75,6
k14	108,4	108,5	110,1	100,1	98,6	81,2
k12	120,2	117,9	126,3	108,0	114,2	76,5

Powyżej przedstawiono dynamikę kosztów ogółem oraz ich podstawowych składowych w klasyfikacji wg sektorów własności, pięciu form własności, sekcji PKD, klas eksportu, w tym udziału przychodów z eksportu w przychodach ogółem, wielkości zatrudnienia oraz wielkości przychodów.

W każdej z klas z osobna dane zostały posortowane wg dynamiki kosztów ogółem.

Klasy wielkości przychodów:

k11 – największe przedsiębiorstwa (udział w przychodach populacji od 1 do 9,99%)

k12 – (udział w przychodach populacji od 0,1 do 0,99%)

k13 – (udział w przychodach populacji od 0,01 do 0,09%)

.....
k16 – najmniejsze przedsiębiorstwa (udział w przychodach populacji od 0,00001 do 0,00009%)

II.3. Koszty wg rodzaju – dynamika w podstawowych przekrojach

nazwa	ogółem	amortyzacja	energia	materiały	usługi	wynagrodzenia (w tym ubezpieczenia)	podatki
cała populacja	108,9	105,5	106,9	115,5	108,3	102,0	106,7
publiczny	102,7	102,9	96,0	107,4	103,3	98,2	108,9
prywatny	111,3	106,9	113,9	117,6	110,4	103,9	105,7
państwowych osób prawnych	90,8	91,3	73,0	90,7	93,4	86,8	116,2
prywatna krajowa	103,6	102,8	102,9	108,4	101,3	100,0	98,1
Skarbu Państwa	110,0	104,0	113,2	123,2	109,0	104,3	102,6
samorządowa	115,9	131,0	101,8	111,4	109,1	118,4	121,4
zagraniczna	123,1	113,6	146,9	129,3	125,3	112,2	115,9
Budownictwo	93,5	88,8	85,1	97,2	92,6	92,3	98,6
Górnictwo i kopalnictwo	98,7	104,8	96,1	99,5	98,2	99,6	93,7
Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię	105,4	101,3	85,0	110,3	107,1	100,4	116,5
Pozostałe	105,6	99,8	100,9	106,4	112,5	104,9	102,6
Poczta i telekomunikacja	106,2	104,3	108,8	96,9	116,6	94,4	114,1
Transport	108,6	112,2	112,6	112,5	108,2	105,7	103,9
Handel hurtowy i detaliczny; naprawa	109,9	109,5	183,6	106,2	111,9	107,3	90,1
Przetwórstwo przemysłowe	112,7	107,9	111,5	118,2	111,9	102,6	107,1
nieeksporterzy	106,7	120,4	97,1	105,9	110,3	102,6	108,5
eksporterzy	109,9	98,0	115,6	118,1	107,3	101,5	106,2
udział eksportu w przychod. do 50%	104,2	93,3	107,6	109,8	104,5	97,3	105,6
udział eksportu w przychod. pow.50%	130,3	122,7	146,8	138,7	119,3	117,5	118,9
0-49 zatrudnionych	85,9	76,3	85,0	93,3	85,8	82,3	85,2
500-1999 zatrudnionych	105,5	99,4	102,5	112,7	96,6	100,6	111,7
2000-wiecej zatrudnionych	109,9	107,2	104,8	117,7	112,7	103,4	102,2
50-249 zatrudnionych	110,6	106,3	109,7	115,8	111,4	104,1	109,5
250-499 zatrudnionych	113,7	116,8	114,8	120,5	118,2	100,7	107,8
kl6 najmniejsze firmy	74,8	98,9	82,1	65,0	65,1	76,9	74,3
kl1 największe firmy	81,7	80,0	95,7	74,7	85,9	63,5	93,9
kl5	107,7	107,4	109,5	109,9	110,7	105,2	106,2
kl4	108,0	106,8	103,6	112,5	109,7	101,9	107,1
kl3	108,5	104,3	110,6	113,5	107,1	101,2	116,4
kl2	118,7	116,5	107,4	134,6	116,1	108,1	109,3

Powyżej przedstawiono dynamikę kosztów rodzajowych oraz ich podstawowych składowych w klasyfikacji wg sektorów własności, pięciu form własności, sekcji PKD, klas eksportu, w tym udziału przychodów z eksportu w przychodach ogółem, wielkości zatrudnienia oraz wielkości przychodów.

W każdej z klas z osobna dane zostały posortowane wg dynamiki kosztów rodzajowych.

Klasy wielkości przychodów:

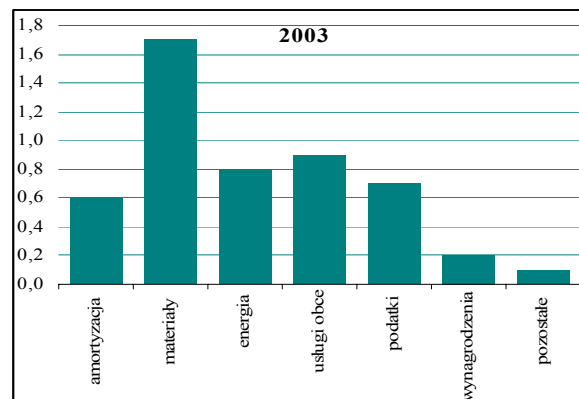
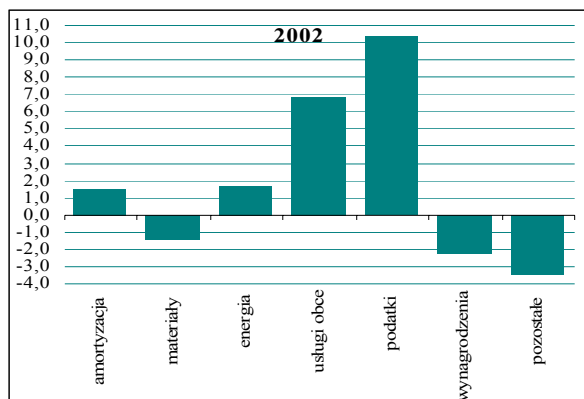
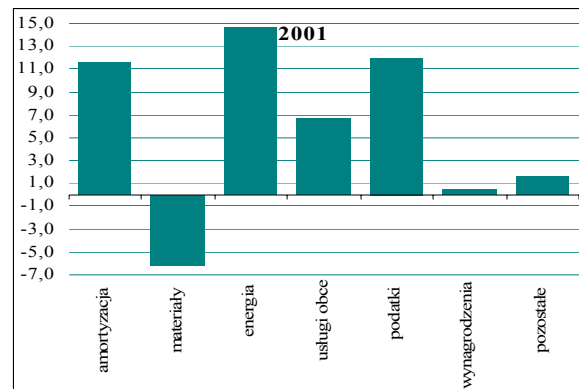
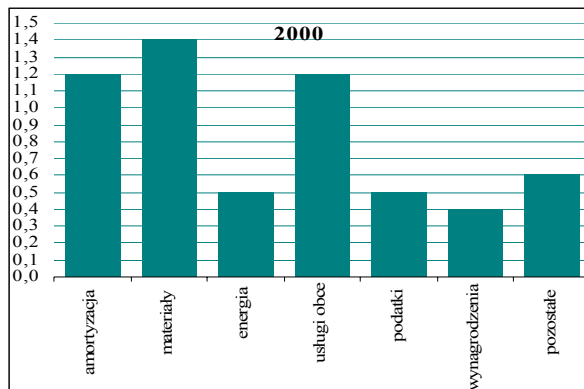
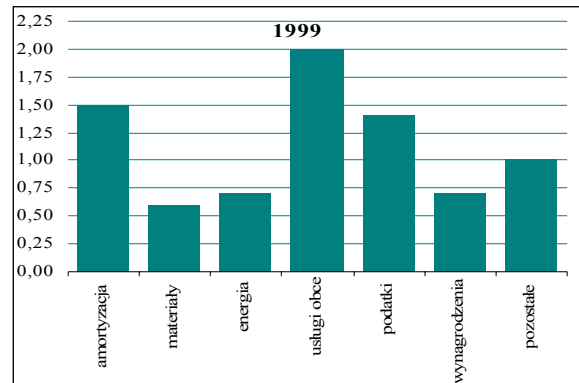
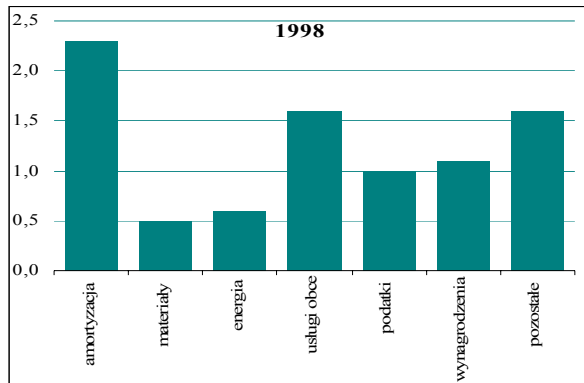
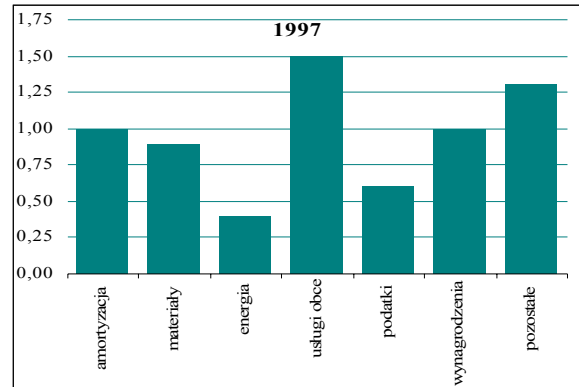
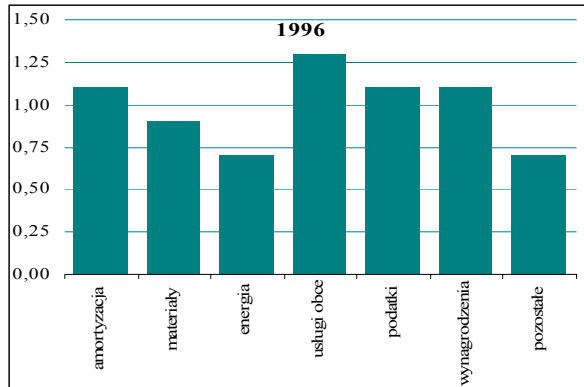
kl1 – największe przedsiębiorstwa (udział w przychodach populacji od 1 do 9,99%)

kl2 – (udział w przychodach populacji od 0,1 do 0,99%)

kl3 – (udział w przychodach populacji od 0,01 do 0,09%)

kl6 – najmniejsze przedsiębiorstwa (udział w przychodach populacji od 0,00001 do 0,00009%)

(1) Relacja dynamiki poszczególnych składników kosztów wg rodzaju do dynamiki kosztów wg rodzaju ogółem [jeśli relacja osiąga wartość równą 1 – dynamika danego składnika kosztów jest równa dynamice kosztów wg rodzaju; poniżej 1 – dynamika składnika jest niższa niż dynamika kosztów wg rodzaju (w przypadku spadku kosztów otrzymujemy wartości ujemne); powyżej 1 – dynamika składnika jest wyższa niż dynamika kosztów wg rodzaju]

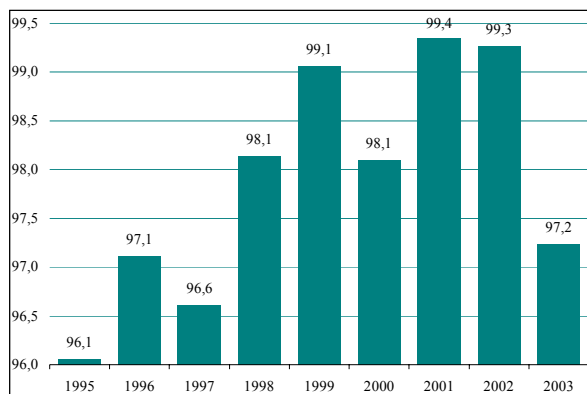
III. WSKAŹNIKI EFEKTYWNOŚCIOWE

Ożywienie gospodarcze i racjonalizacja kosztów zaowocowały najwyższą od 1995 r. poprawą rentowności i efektywności firm.

Poprawa była obserwowana we wszystkich standardowych przekrojach. Wzrost rentowności zanotowało: osiem podstawowych sekcji PKD, pięć podstawowych form własności, wszystkie pięć klas wyodrębnionych pod względem wielkości zatrudnienia, eksporterzy i nieeksporterzy oraz 40 z 50 działów PKD, w tym w 7 wskaźnik rentowności brutto wzrósł nie mniej niż o 5 punktów proc. W 2002 r. rentowność zwiększyło 28 działów PKD, w tym w 4 wskaźnik rentowności wzrósł o przynajmniej 5 punktów.

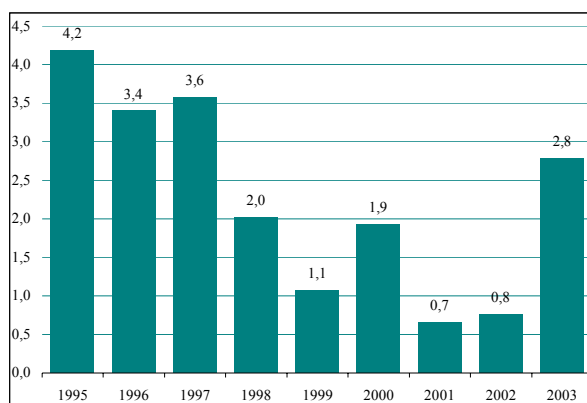
Z analizy danych jednostkowych wynika, że poprawić rentowność udało się nieco ponad połowie firm.

Bardziej szczegółowe informacje na temat wskaźników rentowności i efektywności przedstawiają rysunki, tabele i komentarze poniżej.

Rys. III-1 Wskaźnik poziomu kosztów

$\text{wskaźnik poziomu kosztów} = \frac{\text{koszty ogółem}}{\text{przychody ogółem}} * 100$

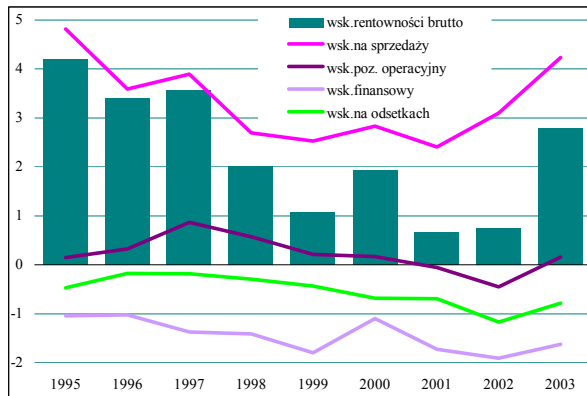

Rys. III-2 Wskaźnik rentowności brutto

$\text{wskaźnik rentowności brutto} = \frac{\text{wynik finansowy brutto}}{\text{przychody ogółem}} * 100$

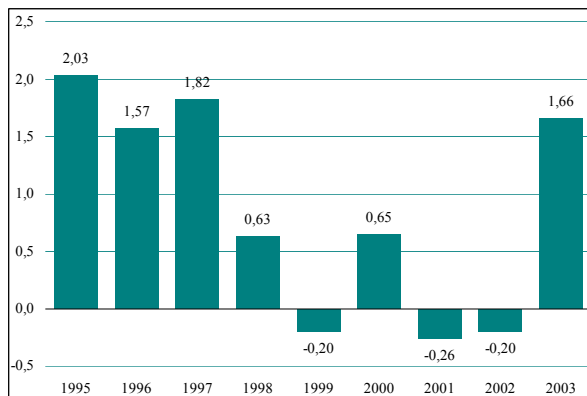
W 2003 r. w sektorze przedsiębiorstw odnotowano bardzo znaczącą poprawę efektywności. Wskaźnik poziomu kosztów zmniejszył się o 2,1 punktu do poziomu 97,2%. Tylko w latach 1993-1997 przedsiębiorstwa osiągały lepsze relacje kosztów do przychodów niż w 2003 r.

Wskaźnik rentowności brutto wzrósł o 2 punkty i wyniósł 2,8%. Był to najlepszy rezultat od 1998 r.

Rys. III-3 Wskaźniki rentowności

$\text{wsk. na sprzedaży} = (\text{przychody ze sprzedaży} - \text{koszty działaln. operacyjnej}) / \text{przychody ogółem} * 100$
 $\text{wsk. poz. operacyjny} = (\text{pozostałe przychody operacyjne} - \text{pozostałe koszty operacyjne}) / \text{przychody ogółem} * 100$
 $\text{wsk. finansowy} = (\text{przychody finansowe} - \text{koszty finansowe}) / \text{przychody ogółem} * 100$
 $\text{wsk. na odsetkach} = (\text{przychody z odsetek} - \text{koszty odsetek}) / \text{przychody ogółem} * 100$

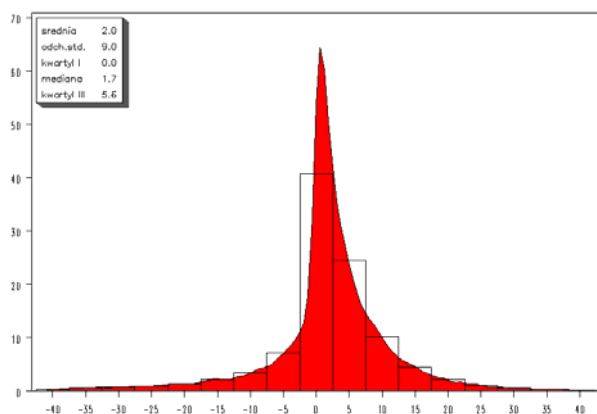
Rys. III-4 Wskaźnik rentowności netto

$\text{wskaźnik rentowności netto} = \text{wynik finansowy netto} / \text{przychody ogółem} * 100$

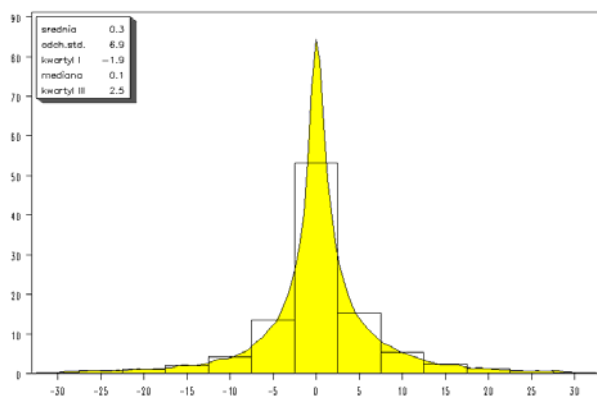
Najbardziej znacząco poprawiła się rentowność na sprzedaży (wskaźnik wzrósł o 1,1 punktu). Wzrosła również rentowność na pozostałej działalności operacyjnej (o 0,6 punktu) oraz rentowność na działalności finansowej (o 0,3 punktu), chociaż, tak jak w latach 1995-2002, działalność finansowa przedsiębiorstw przyniosła straty.

W 2003 r. wskaźnik rentowności netto osiągnął dodani poziom i wyniósł 1,7%. Trzeba podkreślić, że tylko w 1995 r. i w 1997 r. wskaźnik ten przyjmował wyższe wartości, a ponadto od 1995 r. nie odnotowano tak silnej poprawy w relacji do poprzedniego roku (w 2003 r. wskaźnik ten wzrósł o 1,9 punktu).

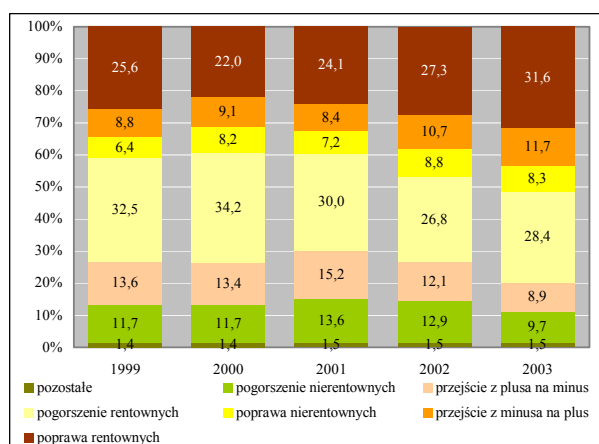
III.1. Wskaźnik rentowności brutto – dane jednostkowe

Rys. III-5 Rozkład wskaźnika rentowności brutto (usunięto przypadki, gdy rentowność przewyższa 40% lub jest niższa niż -40%)

Rys. III-6 Rozkład różnicy między wskaźnikiem rentowności brutto w 2003 r. i w 2002 r. (z obu krańców rozkładu usunięto przypadki, gdy różnica przekracza 30 punktów proc.)

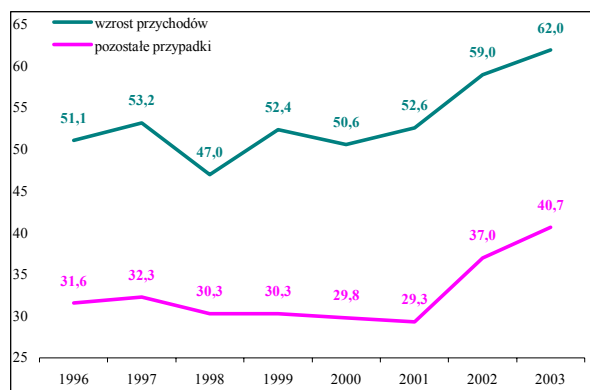
Rys. III-7 Zmiany rentowności na poziomie jednostkowym

nazewnictwo: przejście z plusa na minus – odsetek firm, które przeszły z zysku w stratę; poprawa rentownych – odsetek firm o dodatnim wyniku finansowym, w których rentowność wzrosła; pogorszenie nierentownych – odsetek firm o ujemnym wyniku finansowych, w których rentowność uległa pogorszeniu; analogicznie pozostałe klasy

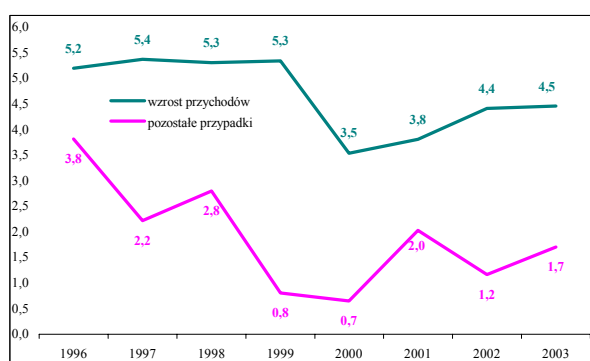
W 2003 r. wskaźnik rentowności brutto wyniósł średnio -3%, wobec -7,7% w 2002 r. Mediana rozkładu tego wskaźnika podniosła się z poziomu 1% w 2002 r. na 1,6% w 2003 r. Po usunięciu przypadków nietypowych (ponad 40% i poniżej -40%) średnia rozkładu w 2003 r. wyniosła 2%, a mediana 1,7% (w 2002 r. odpowiednio minus 0,9% - średnia i 1,1% - mediana).

W 2003 r. średnia zmiana rentowności w stosunku do 2002 r. wyniosła minus 2,5 punktu, a mediana różnicy 0,1 punktu. Po usunięciu przypadków nietypowych (powyżej i poniżej 30 punktów proc.) średnia różnica wyniosła 0,3 punktu, a mediana 0,1 punktu.

Bardziej szczegółowe dane na temat jednostkowych zmian rentowności zawiera Rys. III-7. Analiza tych zmian sugeruje wyraźną poprawę sytuacji w sektorze przedsiębiorstw. I tak, dla przykładu, klasa przedsiębiorstw rentownych, notujących przy tym wzrost rentowności w stosunku do poprzedniego roku skupia z roku na rok coraz większy odsetek firm (w 2003 r. takich podmiotów było o 4,3 punktu proc. więcej niż rok wcześniej). Z drugiej strony, grupa jednostek najsłabszych – nierentownych, obserwujących dalszy spadek wskaźnika rentowności – już drugi rok z rzędu kurczy się (w 2003 r. takich przedsiębiorstw było o 3,2 punktu mniej niż w 2002 r.). Maleje również (o 3,2 punktu) grupa podmiotów przechodzących z zysku w stratę.

Rys. III-8 Odsetek przedsiębiorstw poprawiających rentowność w klasie firm z realnym wzrostem przychodów oraz w pozostałych jednostkach (dane w %)

Rys. III-9 Średni wskaźnik rentowności brutto w klasie przedsiębiorstw z realnym wzrostem przychodów oraz w pozostałych jednostkach

Rysunek obok może posłużyć do oceny zależności między zmianami rentowności a dynamiką przychodów. Wynika z niego, że do 2001 r., zarówno w klasie firm zwiększających przychody, jak i w pozostałych jednostkach, udział firm poprawiających rentowność oscylował wokół pewnego stałego poziomu, znacznie wyższego w klasie przedsiębiorstw osiągających realny wzrost przychodów (przeciętnie o 20 punktów proc.). W 2002 r. w obu klasach tendencja ta została przełamana – odsetek jednostek rentownych zaczął rosnąć. Zjawisko to nieco bardziej widoczne było w klasie przedsiębiorstw nie zwiększających przychodów. Zatem, w tym wypadku zadziałały inne (poza przychodowe) czynniki poprawy sytuacji ekonomicznej (np. redukcja kosztów lub reorganizacja firmy).

Próbując zweryfikować powyższą hipotezę wyliczono dynamiki kosztów dla danych zagregowanych w grupie firm, którym udało się poprawić rentowność mimo nie rosnących przychodów. Okazało się, że w 2003 r. przedsiębiorstwa te najbardziej zredukowały koszty finansowe (o 40%, w tym koszty odsetek do zapłacenia spadły o 30%), a następnie pozostałe koszty operacyjne (o 30%). W grupie kosztów rodzajowych, najbardziej zmniejszyły się koszty pozostałe (o 18%) oraz amortyzacja (o 16,5%). Relatywnie najmniej spadły zaś koszty podatków (o 3,5%) i koszty zużycia materiałów (o 10%).

III.2. Wskaźniki rentowności brutto – działy PKD

działy PKD	wskaźnik rent.br.	działy PKD	wskaźnik rent.br.
Działalność organizacji członkowskich, gdzie indziej nie sklasyfikowana	-5,6	Edukacja	3,5
Produkcja pozostałego sprzętu transportowego	-4,2	Produkcja odzieży i wyrobów futrzarskich	3,9
Transport lądowy; transport rurociągowy	-1,6	Informatyka	3,9
Transport lotniczy	-0,3	Pobór, uzdatnianie i rozprowadzanie wody	4,1
Ochrona zdrowia i opieka społeczna	-0,3	Wytwarzanie koksu, produktów rafinacji ropy naftowej i paliw jądrowych	4,3
Produkcja metali	-0,2	Produkcja drewna i wyrobów z drewna	4,5
Handel detaliczny, z wyjątkiem sprzedaży pojazdów mechanicznych i motocykli; naprawa	-0,2	Działalność wspomagająca transport; działalność związana z turystyką	4,8
Produkcja pojazdów mechanicznych, przyczep i naczepek	0,0	Odprowadzanie ścieków, wywóz odpadów, usługi sanitarne i pokrewne	5,3
Budownictwo	0,3	Pozostała działalność usługowa	5,4
Transport wodny	0,3	Produkcja mebli; działalność produkcyjna, gdzie indziej nie sklasyfikowana	5,5
Pozostałe usługi związane z prowadzeniem działalności gospodarczej	0,7	Produkcja maszyn i aparatury elektrycznej, gdzie indziej nie sklasyfikowana	5,7
Produkcja wyrobów tytoniowych	0,9	Produkcja metalowych wyrobów gotowych, z wyjątkiem maszyn i urządzeń	5,8
Handel hurtowy i komisowy z wyjątkiem handlu pojazdami mechanicznymi	1,1	Produkcja instrumentów medycznych, precyzyjnych i optycznych, zegarów	5,8
Produkcja maszyn i urządzeń, gdzie indziej nie sklasyfikowana	1,3	Produkcja wyrobów chemicznych	6,0
Produkcja maszyn biurowych i komputerów	1,5	Produkcja wyrobów z surowców niemetalicznych pozostałych	6,2
Sprzedaż, obsługa, naprawa pojazdów mech. i motocykli; sprzedaż detaliczna paliw	1,6	Produkcja wyrobów gumowych i z tworzyw sztucznych	6,7
Produkcja artykułów spożywczych i napojów	2,5	Poczta i telekomunikacja	6,7
Hotele i restauracje	2,7	Produkcja masy celulozowej, papieru oraz wyrobów z papieru	7,6
Produkcja skór wyprawionych i wyrobów ze skór wyprawionych	3,2	Produkcja sprzętu i urządzeń radiowych, telewizyjnych i telekomunikacyjnych	7,6
Zagospodarowanie odpadów	3,2	Działalność związana z kulturą, rekreacją i sportem	8,0
Włókiennictwo	3,4	Nauka	8,8
Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, wodę	3,4	Górnictwo węgla kamiennego i brunatnego; wydobywanie torfu	9,2
Obsługa nieruchomości	3,4	Kopalnictwo rud metali	10,1
Pozostałe górnictwo i kopalnictwo	3,5	Wynajem maszyn i urządzeń bez obsługi oraz wypożyczenie artykułów użytku osobistego	10,5
Działalność wydawnicza; poligrafia i reprodukcja	3,5	Wydobywanie ropy naftowej i gazu ziemnego, łącznie z działalnością usługową	45,0

III.3. Wskaźniki efektywnościowe – podstawowe przekroje

nazwa	wskaźnik rentowności brutto	zmiana wskaźnika	wskaźnik rentowności netto	wskaźnik poziomu kosztów
cała populacja	2,8	2,0	1,7	97,2
publiczny	1,5	3,2	0,3	98,6
prywatny	3,2	1,6	2,1	96,8
państwowych osób prawnych	-0,5	3,6	-1,9	100,6
samorządowa	0,8	2,8	-0,2	99,1
Skarbu Państwa	2,7	0,7	1,5	97,4
prywatna krajowa	3,1	2,2	2,2	96,9
zagraniczna	3,3	0,6	2,0	96,7
Transport	0,0	9,9	-1,7	100,0
Budownictwo	0,3	2,1	-0,6	99,9
Handel hurtowy i detaliczny; naprawa	0,9	1,9	0,3	99,1
Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię	3,5	3,2	1,7	96,6
Pozostałe	3,5	2,1	2,4	96,5
Przetwórstwo przemysłowe	3,5	2,2	2,3	96,5
Poczta i telekomunikacja	6,7	0,6	4,3	93,3
Górnictwo i kopalnictwo	9,4	2,6	8,1	90,5
nieeksporterzy	2,3	3,0	1,3	97,7
eksporterzy	3,1	1,5	1,9	97,0
udział eksportu w przychod. do 50%	2,5	2,0	1,4	97,6
udział eksportu w przychod. pow.50%	5,3	1,2	3,7	94,7
0-49 zatrudnionych	-6,0	9,6	-4,6	106,0
250-499 zatrudnionych	2,5	0,9	1,4	97,5
50-249 zatrudnionych	2,6	1,2	1,6	97,4
2000-wiecej zatrudnionych	3,1	2,5	1,7	96,9
500-1999 zatrudnionych	3,6	2,6	2,3	96,5
kl6 najmniejsze firmy	-76,4	2,8	-77,2	176,5
kl5	-2,1	34,2	-2,8	102,1
kl4	1,8	0,9	0,8	98,3
kl3	3,1	1,0	2,0	97,0
kl2	3,5	2,5	2,2	96,5
kl1 największe firmy	4,8	2,6	3,3	95,2

Powyżej przedstawiono wskaźnik rentowności brutto, zmianę tego wskaźnika w stosunku do analogicznego okresu ub.r., wskaźnik rentowności netto, wskaźnik poziomu kosztów w klasyfikacji wg sektorów własności, pięciu form własności, sekcji PKD, klas eksportu, w tym udziału przychodów z eksportu w przychodach ogółem, wielkości zatrudnienia oraz wielkości przychodów.

W każdej z klas z osobna dane zostały posortowane wg wskaźnika rentowności brutto.

Klasy wielkości przychodów:

kl1 – największe przedsiębiorstwa (udział w przychodach populacji od 1 do 9,99%)

kl2 – (udział w przychodach populacji od 0,1 do 0,99%)

kl3 – (udział w przychodach populacji od 0,01 do 0,09%)

.....

kl6 – najmniejsze przedsiębiorstwa (udział w przychodach populacji od 0,00001 do 0,00009%)

nazwa	wskaźnik na sprzedaży	wskaźnik na pozost.dział.oper.	wskaźnik na dział. finansowej	wskaźnik na odsetkach
cała populacja	4,2	0,2	-1,6	-0,8
publiczny	2,1	0,6	-1,3	-0,6
prywatny	4,9	0,0	-1,7	-0,8
państwowych osób prawnych	0,6	0,3	-1,5	-0,7
samorządowa	1,1	-0,1	-0,1	0,0
Skarbu Państwa	3,1	0,9	-1,3	-0,7
prywatna krajowa	4,5	0,2	-1,7	-0,9
zagraniczna	5,3	-0,3	-1,8	-0,7
Transport	0,9	2,1	-3,0	-1,2
Budownictwo	1,1	0,0	-1,0	-0,7
Handel hurtowy i detaliczny; naprawa	1,4	0,3	-0,8	-0,4
Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię	5,9	-0,6	-1,8	-0,7
Pozostałe	3,9	0,9	-1,4	-0,4
Przetwórstwo przemysłowe	5,4	-0,2	-1,8	-0,9
Poczta i telekomunikacja	15,3	-0,5	-8,1	-4,4
Górnictwo i kopalnictwo	2,7	3,2	3,6	1,9
nieeksporterzy	2,7	0,6	-1,1	-0,6
eksporterzy	5,1	-0,1	-1,9	-0,9
udział eksportu w przychod. do 50%	4,4	0,0	-1,9	-0,9
udział eksportu w przychod. pow.50%	7,6	-0,3	-2,0	-0,8
0-49 zatrudnionych	-1,5	0,2	-4,7	-2,0
250-499 zatrudnionych	3,8	0,3	-1,7	-0,7
50-249 zatrudnionych	3,5	0,2	-1,2	-0,6
2000-wiecej zatrudnionych	5,1	0,3	-2,2	-1,1
500-1999 zatrudnionych	5,1	-0,2	-1,4	-0,7
kl6 najmniejsze firmy	-66,1	6,4	-16,8	-15,1
kl5	-2,2	1,6	-1,5	-1,0
kl4	3,0	0,5	-1,7	-0,8
kl3	4,6	-0,2	-1,4	-0,7
kl2	4,7	0,4	-1,6	-0,8
kl1 największe firmy	9,2	-1,1	-3,3	-1,6

Powyżej przedstawiono wskaźnik rentowności sprzedaży, wskaźnik rentowności pozostałej działalności operacyjnej, wskaźnik rentowności działalności finansowej oraz wskaźnik na odsetkach w klasyfikacji wg sektorów własności, pięciu form własności, sekcji PKD, klas eksportu, w tym udziału przychodów z eksportu w przychodach ogółem, wielkości zatrudnienia oraz wielkości przychodów.

W każdej z klas z osobna dane zostały posortowane wg wskaźnika rentowności brutto.

Klasy wielkości przychodów:

kl1 – największe przedsiębiorstwa (udział w przychodach populacji od 1 do 9,99%)

kl2 – (udział w przychodach populacji od 0,1 do 0,99%)

kl3 – (udział w przychodach populacji od 0,01 do 0,09%)

kl6 – najmniejsze przedsiębiorstwa (udział w przychodach populacji od 0,00001 do 0,00009%)

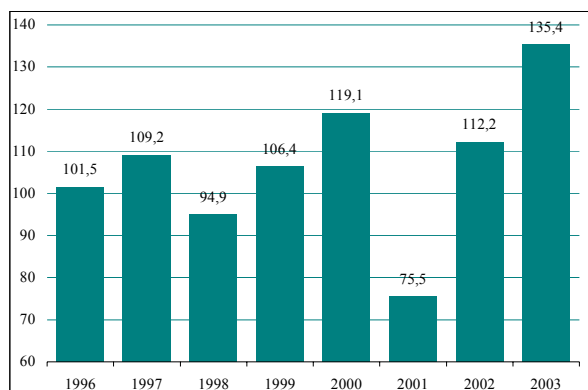
IV. WYNIK FINANSOWY

W 2003 r. odnotowano rekordowy w okresie potransformacyjnym wzrost wyniku finansowego brutto. Było to efektem najwyższego od 1996 r. wzrostu zysku brutto i najgłębszej od 1996 r. redukcji straty brutto. Na poprawę wyniku finansowego wpłynął przede wszystkim wysoki przyrost wyniku na sprzedaży (największy od 1996 r.).

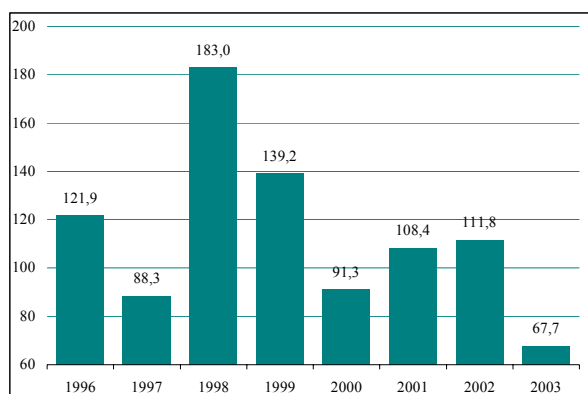
Wzrost zysku brutto lub przynajmniej redukcję strat zaobserwowano w większości sekcji, branż i klas, w tym w ośmiu podstawowych sekcjach PKD, pięciu podstawowych formach własności, we wszystkich pięciu klasach wyodrębnionych pod względem wielkości zatrudnienia, w grupie eksporterów i nieeksporterów oraz w 43 z 50 działów PKD, w tym w 13 wynik finansowy wzrósł przynajmniej dwukrotnie. W 2002 r. poprawę wyniku finansowego odnotowało 28 działów, w tym w 7 przypadkach wynik finansowy zwiększył się nie mniej niż dwa razy.

Wyraźną poprawę sytuacji sugeruje również analiza danych jednostkowych. Odsetek firm z dodatnim wynikiem finansowym był bowiem najwyższy od 1995 r.

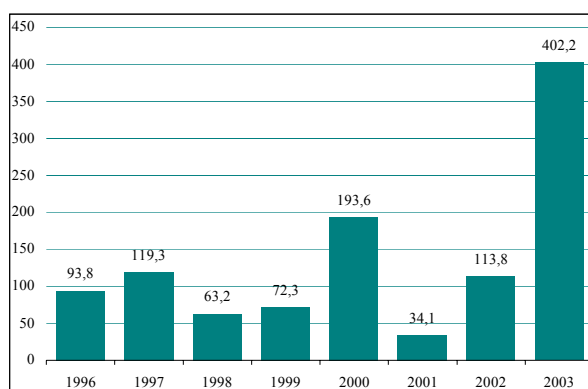
IV.1. Wynik finansowy – agregaty

Rys. IV-1 Dynamika zysku brutto w ujęciu realnym (anal.okr.ub.r.=100; deflator – średnioroczny wskaźnik PPI)

Rys. IV-2 Dynamika straty brutto w ujęciu realnym (anal.okr.ub.r.=100; deflator – średnioroczny wskaźnik PPI)

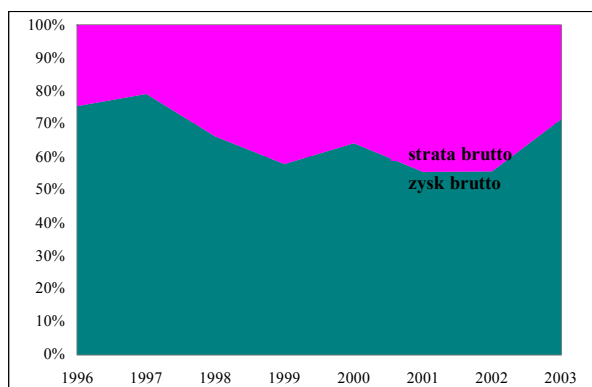

Rys. IV-3 Dynamika wyniku finansowego brutto w ujęciu realnym (anal.okr.ub.r.=100; deflator – średnioroczny wskaźnik PPI)

W 2003 r. sektor przedsiębiorstw wypracował znacznie większy zysk brutto niż rok wcześniej – o 35,4%. Warto w tym miejscu dodać, że ze względu m.in. na spadek tej kategorii w 2001 r., w dłuższej perspektywie czasowej, tzn. w stosunku do 1995 r., poziom zysku wzrósł o 29% (z uwzględnieniem inflacji).

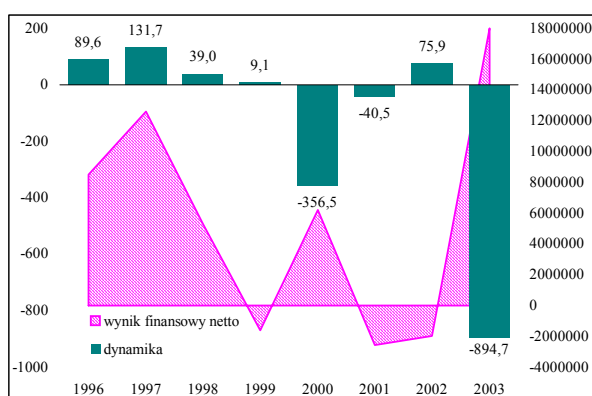
W 2003 r. sektor przedsiębiorstw bardzo znacząco zredukował straty brutto – o 32,3%. W ciągu ostatnich dziesięciu lat nie odnotowano tak głębokiej redukcji strat w relacji do poprzedniego roku. W dłuższej perspektywie czasowej, w stosunku do 1995 r., poziom strat wciąż był jednak wyraźnie większy – o 89% (po uwzględnieniu inflacji).

Wzrost zysku i ograniczenie strat zaowocowały ponad czterokrotnym zwiększeniem wyniku finansowego brutto. Była to jak dotąd najwyższa dynamika wzrostu tej kategorii. W relacji do 1995 r. wartość wyniku finansowego brutto zwiększyła się o 6,4%, po uwzględnieniu inflacji.

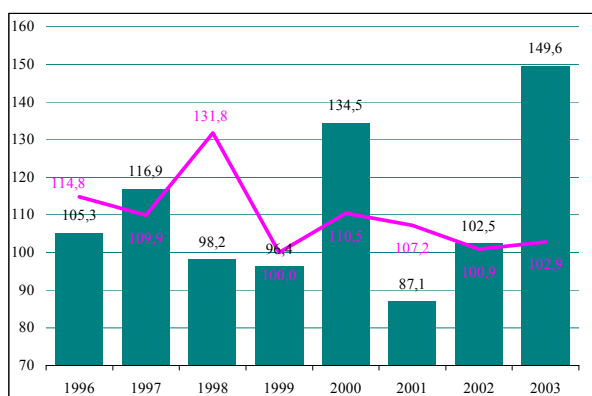
Rys. IV-4 Relacja zysku brutto i straty brutto

Wyraźnie poprawiła się relacja między osiągniętym zyskiem a poniesionymi stratami. W 2003 r. straty stanowiły 40% zysków; dwukrotnie mniej niż w 2002 r.

Rys. IV-5 Dynamika wyniku finansowego netto⁹⁾ w ujęciu realnym oraz wielkość nominalna wyniku finansowego netto (anal.okr.ub.r.=100; deflator – średnioroczny wskaźnik PPI; lewa oś – dynamika, prawa oś – wartości nominalne wyniku fin.netto)

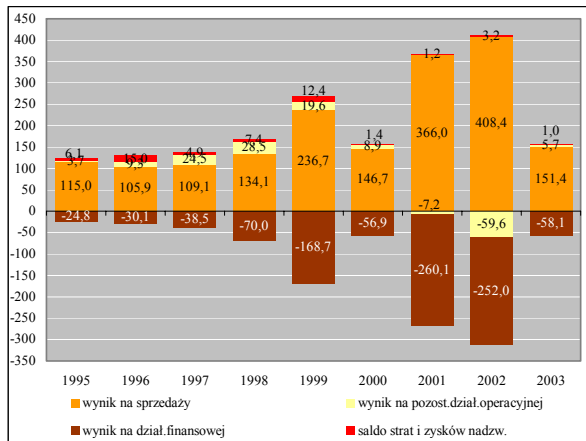
W 2003 r., po dwóch latach strat, sektor przedsiębiorstw uzyskał dodatni wynik finansowy netto. W porównaniu do 1995 r. jego wartość wzrosła o 31% (po uwzględnieniu inflacyjnego wzrostu cen).

Rys. IV-6 Dynamika nadwyżki finansowej w ujęciu realnym (anal.okr.ub.r.=100; deflator – średnioroczny wskaźnik PPI)

Wartość nadwyżki finansowej pozostającej do dyspozycji przedsiębiorstw (wyniku finansowego netto i amortyzacji) zwiększyła się prawie o połowę w stosunku do 2002 r. Była to najwyższa dynamika wzrostu tej kategorii od 1995 r.

⁹⁾Zwróćmy uwagę, że zarówno w 2000, jak i w 2003 r. ujemne wartości dynamiki wyniku finansowego netto są efektem zmiany tej kategorii z ujemnej na dodatnią. W 2001 r. jest odwrotnie – ujemna dynamika oznacza przejście z dodatniego wyniku finansowego w ujemny.

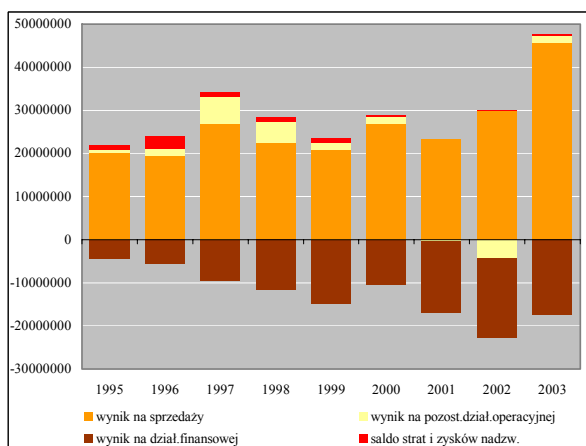
Rys. IV-7 Udział wyniku na sprzedaży, wyniku na pozostałej działalności operacyjnej, wyniku na działalności finansowej oraz salda strat i zysków nadzwyczajnych w wyniku finansowym brutto (dane w %)

wynik na sprzedaży = przychody netto ze sprzedaży – koszty działalności operacyjnej

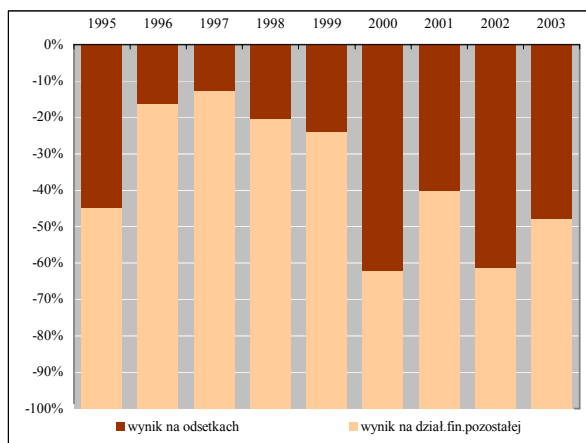
wynik na pozostałej działalności operacyjnej = pozostałe przychody operacyjne – pozostałe koszty operacyjne

wynik na działalności finansowej = przychody finansowe – koszty finansowe

wynik fin.br. = wynik na sprzedaży + wynik na pozostałej działalności operacyjnej + wynik na działalności finansowej + saldo strat i zysków nadzwyczajnych

Rys. IV-8 Poziomy wynik na sprzedaży, wyniku na pozostałej działalności operacyjnej, wyniku na działalności finansowej oraz salda strat i zysków nadzwyczajnych (dane w PLN)

Rys. IV-9 Struktura wyniku na działalności finansowej (dane w %)

Głównym składnikiem wyniku finansowy brutto pozostaje wynik na sprzedaży. W 2003 r. zwiększył się on prawie o 50%, co oznacza najwyższą dynamikę wzrostu tej wielkości od 1996 r. Wynik na sprzedaży stanowi obecnie ponad 151% wyniku finansowego brutto (na wynik finansowy składają się bowiem również ujemne wartości wyniku na działalności finansowej).

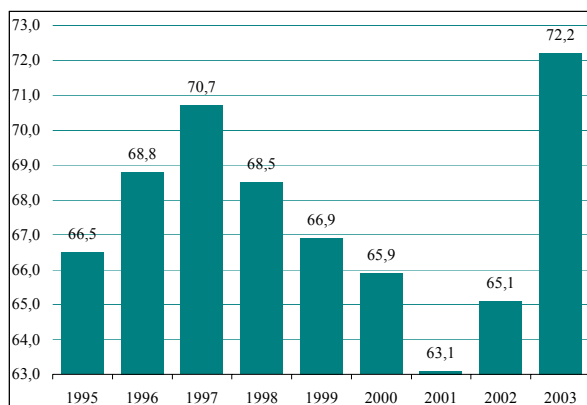
Mimo relatywnie niewielkiego udziału, zarówno przychodów finansowych w przychodach ogółem, jak i kosztów finansowych w kosztach ogółem, wpływ wyniku na działalności finansowej na wielkość wyniku finansowego brutto jest istotny. W okresie od 1995 r. do 2003 r. był to niezmiennie negatywny wpływ, który charakteryzował się ponadto tendencją rosnącą.

W 2003 r. odnotowano 7% redukcję strat na działalności finansowej. Mimo to stanowiły one wciąż aż 58% sumy dodatniego wyniku finansowego brutto.

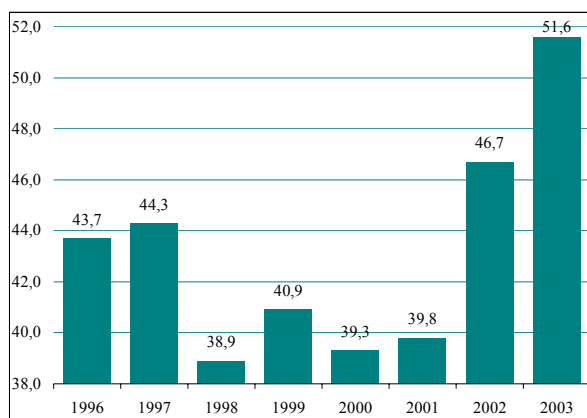
Pod względem wielkości udziału w wyniku finansowym brutto, marginalne znaczenie mają wynik na pozostałej działalności operacyjnej i saldo strat i zysków nadzwyczajnych (w 2003 r. obie te kategorie osiągnęły w sumie 6,7% wyniku fin.br.).

Jednym z podstawowych składników wyniku na działalności finansowej jest wynik na odsetkach. Stanowi on obecnie niemal połowę jego wielkości. Należy podkreślić, że w latach 1997-2002 straty na odsetkach powiększały się bardzo dynamicznie i dopiero rok 2003 przyniósł odwrócenie negatywnej tendencji w postaci 27% redukcji ujemnego wyniku na odsetkach.

IV.2. Wynik finansowy – dane jednostkowe

Rys. IV-10 Odsetek przedsiębiorstw z dodatnim wynikiem finansowym brutto

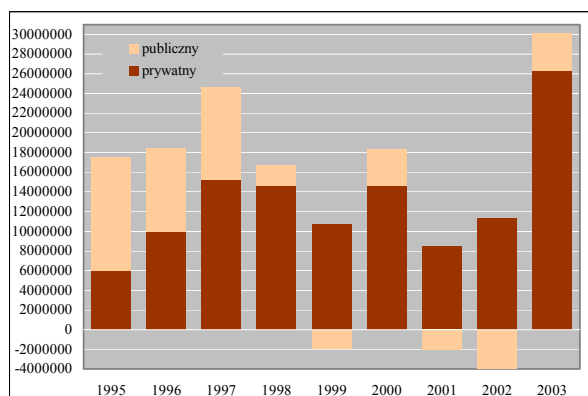

Rys. IV-11 Odsetek przedsiębiorstw obserwujących wzrost rentowności w relacji do poprzedniego roku

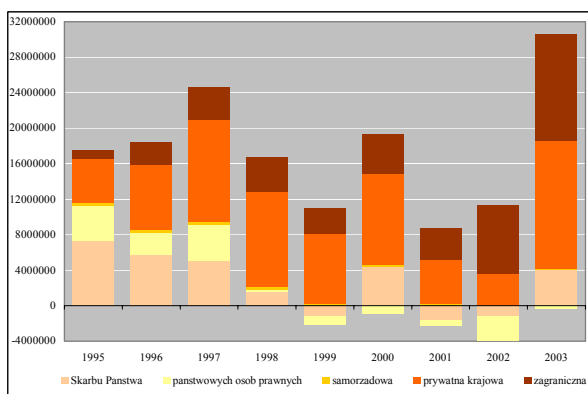
W 2003 r. odnotowano znaczący wzrost udziału przedsiębiorstw rentownych w populacji – o 7,1 punktu w stosunku do 2002 r. Był to najlepszy rezultat od 1993 r. Zauważmy przy tym, że wzrost odsetka firm rentownych zaczęto obserwować już w 2002 r., po czterech latach stopniowego spadku tego udziału.

W 2003 r. zwiększył się również odsetek przedsiębiorstw uzyskujących wyższy w stosunku do 2002 r. poziom rentowności. Takich firm w 2003 r. było aż 51,6%, co stanowi najwyższy odsetek od 1996 r.

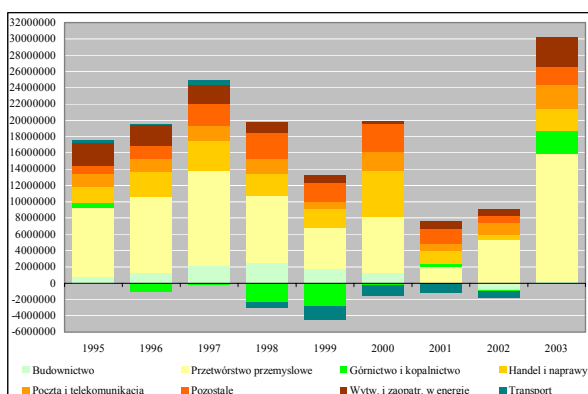
IV.3. Wynik finansowy w podstawowych przekrojach

Rys. IV-12 Udział sektorów własności w tworzeniu wyniku finansowego brutto (dane w PLN)

Rys. IV-13 Udział form własności w tworzeniu wyniku finansowego brutto (dane w PLN)

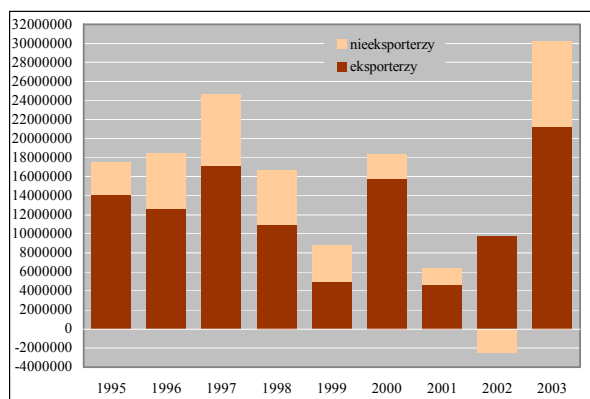

Rys. IV-14 Udział sekcji PKD w tworzeniu wyniku finansowego brutto (dane w PLN)

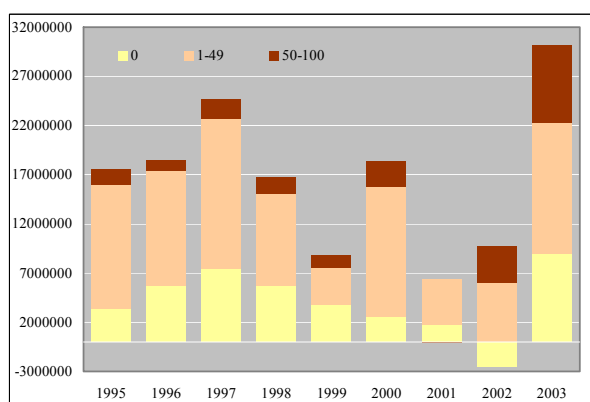
W 2003 r. oba sektory własności odnotowały znaczny wzrost wyniku finansowego. Mimo poprawy, rola sektora publicznego w tworzeniu wyniku finansowego pozostała niewielka (przedsiębiorstwa publiczne wytworzyły 12,6% wyniku finansowego sektora przedsiębiorstw).

Wśród pięciu form własności tylko przedsiębiorstwa należące do państwowych osób prawnych odnotowały ujemny wynik finansowy. Jednak nawet w tej grupie obserwowano poprawę w relacji do poprzedniego roku (85% redukcję strat). W czterech pozostałych formach własności wynik finansowy był dodatni a skala poprawy bardzo wysoka (od 57% wzrostu w grupie jednostek zagranicznych do 359% wzrostu w przedsiębiorstwach samorządowych).

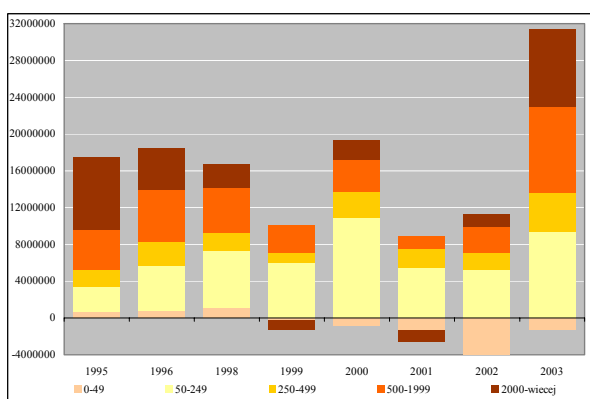
Wszystkie sekcje PKD uzyskały dodatni wynik finansowy brutto. Trzem sekcjom udało się przejść ze straty w zysk („Budownictwo”, „Górnictwo i kopalnictwo” i „Transport”), w pozostałych sekcjach miał miejsce przynajmniej dwukrotny wzrost wyniku finansowego brutto (najwięcej, o 330%, wzrósł wynik w sekcji „Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, wodę”). Wciąż największy udział w tworzeniu wyniku finansowego ma sekcja „Przetwórstwo przemysłowe” (52,4%).

Rys. IV-15 Rola eksporterów i nieeksporterów w tworzeniu wyniku finansowego brutto (dane w PLN)

Rys. IV-16 Rola eksporterów wyspecjalizowanych (z ponad 50% udziałem eksportu w przychodach), nie wyspecjalizowanych (z mniej niż 50% udziałem eksportu w przychodach) oraz nieeksporterów w tworzeniu wyniku finansowego brutto (dane w PLN)

Rys. IV-17 Rola klas wielkości skonstruowanych w oparciu o wielkość zatrudnienia w tworzeniu wyniku finansowego brutto (dane w PLN)

W latach 1998-2002 wynik finansowy brutto grupy nieeksporterów stopniowo się zmniejszał, aż w najsłabszym – 2002 r. straty przewyższyły zyski. W 2003 r. nieeksporterom udało się znacząco poprawić sytuację i wypracować dodatni wynik finansowy (po uwzględnieniu inflacji, tylko w 1997 r. wynik finansowy tej grupy był większy). Wyraźna poprawa była odczuwalna również w przedsiębiorstwach zajmujących się eksportem (wynik finansowy wzrósł tam ponad dwukrotnie).

Wysoką dynamikę wyniku finansowego udało się osiągnąć zarówno eksporterom wyspecjalizowanym (z ponad 50% udziałem eksportu w przychodach), jak i eksporterom nie wyspecjalizowanym (w obu grupach odnotowano ponad dwukrotny wzrost).

Wynik finansowy grupy wyspecjalizowanych eksporterów był najwyższy na tle ostatnich dziewięciu lat.

Wśród pięciu klas wyodrębnionych pod względem wielkości zatrudnienia, tylko grupa firm zatrudniających poniżej 50 osób uzyskała ujemny wynik finansowy brutto.

Wzrost wyniku w stosunku do poprzedniego roku udało się osiągnąć jednak wszystkim klasom (w przypadku przedsiębiorstw z najmniejszym zatrudnieniem była to niemal 70% redukcja strat). Największą poprawę – o 520% – odnotowały przedsiębiorstwa o największym zatrudnieniu (ponad 1999 osób). Zaobserwowano przy tym wyraźną zależność: im większa firma, tym większa poprawa wyniku finansowego.

IV.4. Wynik finansowy – dynamika w podstawowych przekrojach

nazwa	wynik fin.br.	zysk br.	strata br.	wynik na sprzedaży	wynik na dział.fin.
cała populacja	412,7	138,9	69,5	153,0	95,1 ▼
publiczny	-95,9 ☹	194,7	70,2	318,0	79,0 ▼
prywatny	233,6	129,3	69,2	143,3	99,7 ▼
Skarbu Państwa	-339,6 ☹	245,6	70,2	205,9	77,3 ▼
państwowych osób prawnych	14,3 ▼	138,2	68,2	-98,5 ☹	81,3 ▼
zagraniczna	157,2	133,4	105,2	151,6	147,6 ▼
prywatna krajowa	394,7	125,9	51,3	136,4	78,6 ▼
samorządowa	458,9	134,6	102,5	-1129,8 ☹	121,5 ▼
Górnictwo i kopalnictwo	-1829,9 ☹	453,1	79,7	106,9	-1571,5 ▣
Budownictwo	-13,7 ☹	104,9	60,3	600,1	63,1 ▼
Transport	-1,5 ☹	120,9	87,2	-33,6 ☹	360,0 ▼
Poczta i telekomunikacja	211,7	126,0	53,0	110,7	104,3 ▼
Pozostałe	257,5	112,5	67,6	152,3	62,3 ▼
Przetwórstwo przemysłowe	294,5	137,1	70,4	161,0	102,9 ▼
Handel hurtowy i detaliczny; naprawa	418,9	116,7	76,1	135,8	84,0 ▼
Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię	430,1	201,4	25,5	139,9	104,0 ▼
nieeksporterzy	-366,2 ☹	164,1	55,6	236,5	72,5 ▼
eksporterzy	217,4	130,0	79,4	138,0	105,4 ▼
udział eksportu w przychod. pow.50%	211,9	166,6	93,1	206,5	222,5 ▼
udział eksportu w przychod. do 50%	220,8	119,2	77,2	119,1	91,7 ▼
0-49 zatrudnionych	31,3 ▼	78,5	40,2	28,0 ▼	42,2 ▼
50-249 zatrudnionych	180,1	121,3	78,4	151,1	108,3 ▼
250-499 zatrudnionych	222,4	132,5	84,3	153,9	114,2 ▼
500-1999 zatrudnionych	336,1	150,5	65,5	157,8	87,2 ▼
2000-więcej zatrudnionych	620,2	162,9	76,6	136,6	104,4 ▼
kl5	47,4 ▼	135,9	82,1	54,7 ▼	93,9 ▼
kl6 najmniejsze firmy	56,4 ▼	51,5	56,2	65,8 ▼	71,5 ▼
kl1 największe firmy	103,9	103,9	0,0	82,5	81,5 ▼
kl4	237,8	123,3	92,2	159,0	110,3 ▼
kl2	432,9	170,5	70,9	186,3	127,3 ▼
kl3	716,3	134,5	51,9	152,7	73,0 ▼

Powyżej przedstawiono dynamikę wyniku finansowego brutto oraz podstawowych składowych tej kategorii w klasyfikacji wg sektorów własności, pięciu form własności, sekcji PKD, klas eksportu, w tym udziału przychodów z eksportu w przychodach ogółem, wielkości zatrudnienia oraz wielkości przychodów.

W każdej z klas z osobna dane zostały posortowane wg dynamiki wyniku finansowego brutto.

Klasy wielkości przychodów:

kl1 – największe przedsiębiorstwa (udział w przychodach populacji od 1 do 9,99%)

kl2 – (udział w przychodach populacji od 0,1 do 0,99%)

kl3 – (udział w przychodach populacji od 0,01 do 0,09%)

kl6 – najmniejsze przedsiębiorstwa (udział w przychodach populacji od 0,00001 do 0,00009%)

W kolumnach prezentujących wynik finansowy symbole znajdujące się przy dynamice oznaczają:

☺ zmiana wyniku finansowego z ujemnego w pop. roku na dodatni (przejście ze straty w zysk)

▣ zmiana wyniku finansowego z dodatniego w pop. roku na ujemny (przejście z zysku w stratę)

▼ w obu następujących po sobie latach odnotowano ujemny wynik finansowy (straty w obu latach)

V. MAJĄTEK I WYBRANE ŹRÓDŁA FINANSOWANIA. PODSTAWOWE INFORMACJE W UJĘCIU ZA- GREGOWANYM – STANY, STRUKTURA, DYNAMIKA

	stan w tys. zł.		struktura aktywa obrotowe=100%		dynamika
	31.12.2002r	31.12.2003r	31.12.2002r	31.12.2003r	31.12.2002r =100%
AKTYWA OBROTOWE	290 409 045	317 484 517	100,0	100,0	109,3
Zapasy ogółem, w tym:	78 669 275	81 855 762	27,1	25,8	104,1
materiały	24 805 941	27 142 398	8,5	8,5	109,4
produkcja. w toku	11 733 838	10 496 314	4,0	3,3	89,5
produkty gotowe	14 620 514	15 294 875	5,0	4,8	104,6
towary	26 057 246	27 740 661	9,0	8,7	106,5
Należności krótkoterm.	152 343 561	163 523 314	52,5	51,5	107,3
należności. krótkoterm. od j. pow.	28 306 326	32 735 984	9,7	10,3	115,6
należności z tyt. dostaw od j. pow.	24 509 127	29 536 337	8,4	9,3	120,5
należności krótkoterm. od j. obc., w tym:	124 037 235	130 787 330	42,7	41,2	105,4
należności z tyt. dostaw od j. pow.	102 488 477	106 610 425	35,3	33,6	104,0
należności z tyt. podatków, ceł.	11 639 524	13 950 766	4,0	4,4	119,9
Inwestycje krótkoterm., w tym:	49 552 677	63 584 087	17,1	20,0	128,3
krótkoterm. aktywa finans., z tego:	49 228 468	63 025 533	17,0	19,9	128,0
krótkoterm. aktywa finans. w j. pow.	6 891 765	6 164 376	2,4	1,9	89,4
krótkoterm. aktywa finans. w j. obc.	4 386 418	8 701 372	1,5	2,7	198,4
środki pieniężne	37 950 285	48 159 785	13,1	15,2	126,9
Krótkoterm. rozl. międzyokresowe	9 843 532	8 521 354	3,4	2,7	86,6
AKTYWA TRWAŁE	543 188 407	606 760 765	187,0	191,1	111,7

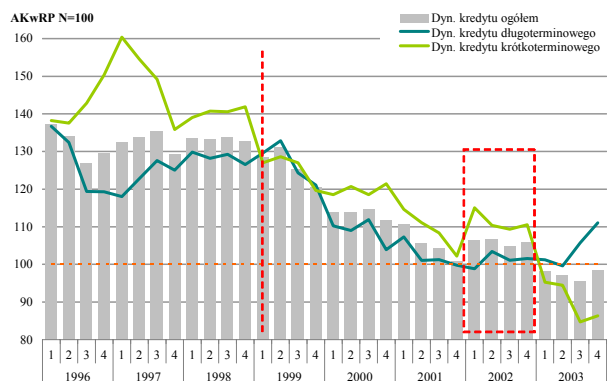
	stan w tys. zł.		struktura zobowiązania i rezerwy=100%		dynamika
	31.12.2002r	31.12.2003r	31.12.2002r	31.12.2003r	31.12.2003r
ZOBOWIĄZANIA I REZERWY NA ZOBOWIĄZANIA	460 337 233	484 259 293	100,0	100,0	105,2
rezerwy	22 545 944	27 317 649	4,9	5,6	121,2
w tym: z tyt. odroczonego podatku dochodowego	6 687 806	6 715 263	1,5	1,4	100,4
Zobowiązania długoterm., z tego:	129 842 276	149 245 159	28,2	30,8	114,9
zobowiązania długoterm. wobec j.pow.	47 631 052	62 599 617	10,3	12,9	131,4
zobowiązania długoterm. wobec j.obc., w tym:	82 211 224	86 645 542	17,9	17,9	105,4
kredyty i pożyczki długoterm.	57 628 377	63 990 800	12,5	13,2	111,0
emisja długoterm. dłużnych pap. wart.	6 225 964	7 717 694	1,4	1,6	124,0
Zobowiązania krótkoterm.	276 903 204	269 410 769	60,2	55,6	97,3
zobowiązania krótkoterm. wobec j.pow., w tym:	46 202 533	52 410 304	10,0	10,8	113,4
zobowiązania z tyt. dostaw wobec j.pow.	28 024 012	32 087 253	6,1	6,6	114,5
zobowiązania krótkoterm. wobec j.obc., w tym:	230 700 671	217 000 465	50,1	44,8	94,1
kredyty i pożyczki krótkoterm.	58 663 450	50 658 513	12,7	10,5	86,4
emisja krótkoterm. dłużnych pap. wart.	4 337 445	4 503 740	0,9	0,9	103,8
zobowiązania z tyt. dostaw wobec j.obc.	102 496 697	107 685 255	22,3	22,2	105,1
zobowiązania z tyt. podatków, ceł	40 426 458	30 489 173	8,8	6,3	75,4
Rozl. międzyokresowe	31 045 809	38 285 716	6,7	7,9	123,3

VI. ZADŁUŻENIE KREDYTOWE PRZEDSIĘBIORSTW.

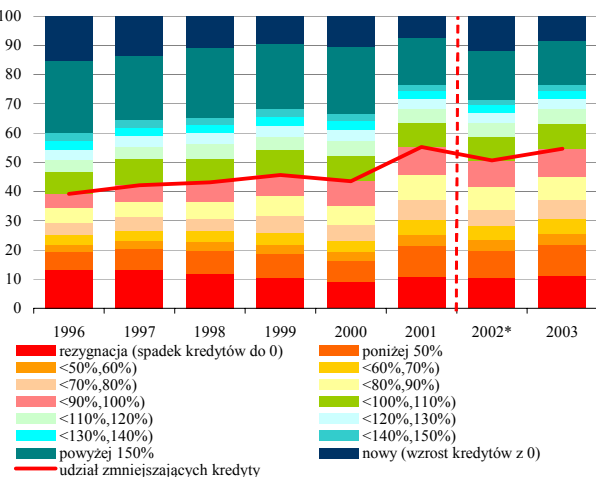
W sektorze przedsiębiorstw od 1998 r. utrzymuje się spadkowa tendencja tempa przyrostu kredytów ogółem, a w 2003 r. tempo to było już ujemne. Trzeba podkreślić, że spadek zapotrzebowania na kredyty dotyczył jedynie kredytów krótkoterminowych. W drugiej połowie ub.r. zanotowano bowiem znaczący wzrost kredytowego zadłużenia długoterminowego, co może być zapowiedzią zwiększenia się aktywności inwestycyjnej przedsiębiorstw.

Przy ogólnej tendencji spadkowej zadłużenia kredytowego w populacji przedsiębiorstw występują obszary, gdzie zadłużenie kredytowe wyraźnie wzrosło – m.in. w zagranicznym segmencie sektora prywatnego, w grupie podmiotów samorządowych czy też wśród wyspecjalizowanych eksporterów.

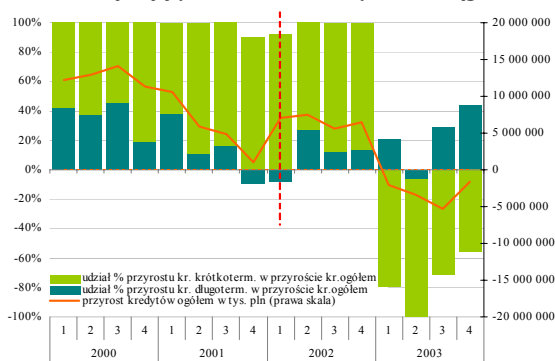
VI.1. Populacja

Rys. VI-1 Dynamika, nominalnej roczna kredytów i pożyczek. Dane zagregowane. Analogiczny kwartał roku poprzedniego = 100%.

Rys. VI-2 Rozkład rocznej dynamiki kredytów i pożyczek ogółem (AkWRP=100%). Dane jednostkowe, próba cylindryczna. Oś pionowa: udział przedsiębiorstw osiągających określone tempo przyrostu kredytów i pożyczek. Czerwona linia wyznacza udział przedsiębiorstw zmniejszających zadłużenie kredytowe w ciągu roku.

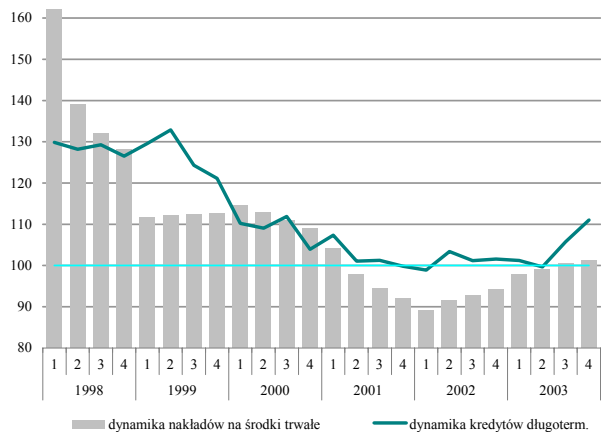

Rys. VI-3 Struktura terminowa rocznego przyrostu kredytów ogółem. Roczny przyrost kredytów ogółem=100%.

(*) UWAGA: Dynamiki zadłużenia kredytowego w 2002 r. są zaburzone, ze względu na zmiany metodologiczne wprowadzone w sprawozdaniach F01 GUS i niższą bazę w 2001 r. W 2002 r. dynamika liczona jest jako relacja zadłużenia z tytułu kredytów i pożyczek do zadłużenia z tytułu kredytów w 2001 r. Punkt ten na wykresach oznaczony jest pionową czerwoną linią, niekiedy statystyki dla tego okresu są całkowicie pomijane. Drugim punktem przzerwania ciągłości danych jest rok 1999, w którym z próby GUS wyłączone przedsiębiorstwa o zatrudnieniu poniżej 50 osób.

Analizując zadłużenie kredytowe sektora przedsiębiorstw sformułować można następujące wnioski:

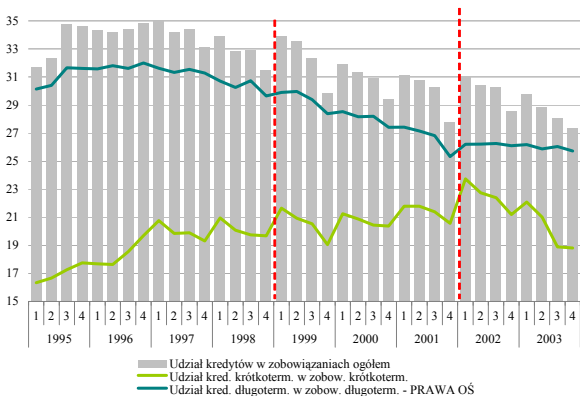
- W sektorze przedsiębiorstw utrzymuje się długoterminowy trend malejącego tempa zadłużenia z tytułu kredytów i pożyczek ogółem, chociaż jeszcze do 2002 r. tempo to było dodatnie (Rys. VI-1). W 2003 r., po raz pierwszy w analizowanym okresie (czyli od 1996 r.), poziom zadłużenia kredytowego ogółem zaczął spadać nominalnie. W 2003 r. zadłużenie przedsiębiorstw z tytułu kredytów i pożyczek ogółem spadło o 1,4% - osiągając na koniec roku poziom 114,6 mld. zł.
- Od 1995 r. stopniowo przybywa przedsiębiorstw, które w skali roku dokonywały nominalnego obniżenia poziomu zadłużenia kredytowego (Rys. VI-2). W ujęciu jednostkowym w 2003 r. takie przedsiębiorstwa stanowiły 55% kredytobiorców.
- W minionym roku proces zadłużania przedsiębiorstw wobec banków przebiegał dwukierunkowo. Przedsiębiorstwa głęboko redukowały poziom kredytów krótkoterminowych (spadek o 14% w ciągu roku), od połowy roku zaczęły natomiast zwiększać zadłużenie długoterminowe (wzrost o 11% w skali roku). Wzrost długoterminowego zadłużenia kredytowego nastąpił po dwóch latach stabilizowania się poziomu zobowiązań z tego tytułu (Rys. VI-1).
- Sprawozdania F01 nie dostarczają informacji na temat struktury walutowej zadłużenia, ale na podstawie danych statystyki bankowej można przypuszczać, że przyspieszenie tempa wzrostu zadłużenia z tytułu kredytów długoterminowych może być efektem zmian kursowych oddziaływujących na walutowy jego component (udział zobowiązań walutowych wśród kredytów długoterminowych był rosnący i według stanu na koniec 2003 r. przekroczył 40%).

Rys. VI-4 Dynamika roczna długoterminowych kredytów i pożyczek i dynamika nakładów na środki trwałe (nakłady na środki trwałe z rachunków narodowych, w układzie narastającym). Dane zagregowane. Analogiczny kwartał roku poprzedniego = 100%.

Rys. VI-5 Relacja nakładów na środki trwałe (z rachunków narodowych, 4 okr. suma ruchoma danych kwartalnych) do długoterminowych kredytów i pożyczek (F01 GUS). Dane zagregowane, w %.

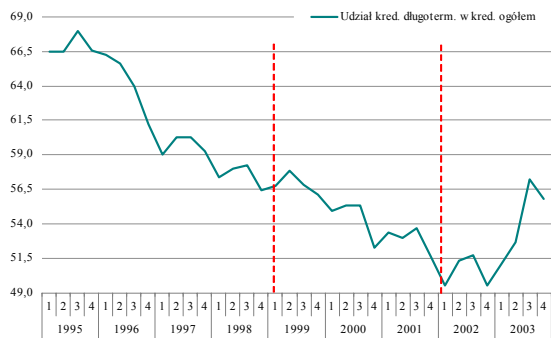

Rys. VI-6 Udział kredytów w zobowiązaniach. Dane zagregowane.

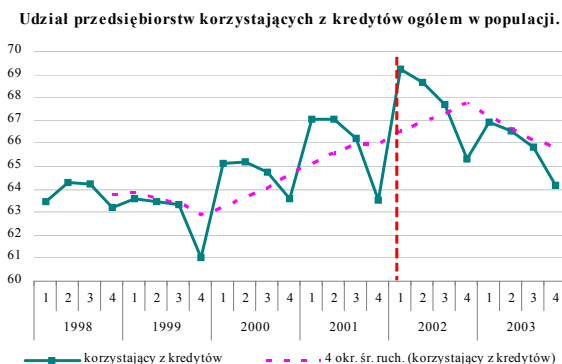
- W drugiej połowie 2003 r., w okresie wyraźnego przyspieszenia wzrostu zadłużenia przedsiębiorstw z tytułu kredytów długoterminowych zanotowano także dodatnie tempo wzrostu nakładów na środki trwałe, nie notowane wcześniej od trzech lat (Rys. VI-4).

- Od 2001 r. zmniejsza się relacja pomiędzy nakładami na środki trwałe a długoterminowym zadłużeniem kredytowym przedsiębiorstw, co może sugerować zwiększanie się roli tego źródła w finansowaniu inwestycji. Nakłady inwestycyjne poniesione w 2003 r. nadal jednak były ponad dwukrotnie wyższe niż zadłużenie przedsiębiorstw z tytułu kredytów długoterminowych (Rys. VI-5).

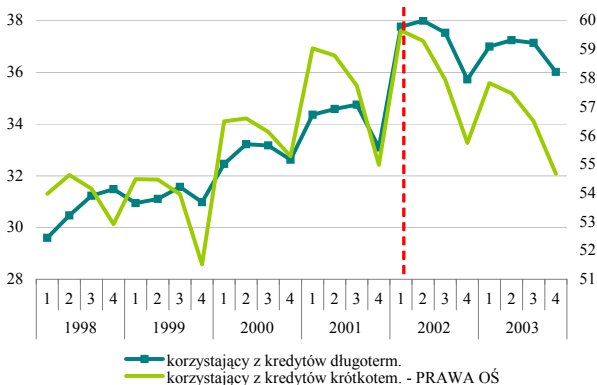
- Od 1999 r. widoczny był spadek udziału kredytów bankowych w zobowiązaniach przedsiębiorstw. Zwiększała się zatem ranga źródeł pozakredytowych; szczególnie w przypadku finansowania działalności bieżącej przedsiębiorstw. Od początku 2002 r. udział kredytów krótkoterminowych wśród zobowiązań krótkoterminowych spadł o 5 pkt. proc. do niespełna 19%. Znaczenie kredytów w finansowaniu zobowiązaniami długoterminowymi było wyższe i w ciągu ostatnich dwóch lat utrzymywało się na względnie stabilnym poziomie. W końcu 2003 r. kredyty długoterminowe stanowiły 43% zobowiązań długoterminowych (Rys. VI-6).

Rys. VI-7 Udział kredytów długoterminowych w kredytach ogółem. Dane zagregowane.

Rys. VI-8 Udział przedsiębiorstw korzystających z kredytów i pożyczek ogółem. Dane jednostkowe.

Rys. VI-9 Udział przedsiębiorstw korzystających z kredytów i pożyczek ogółem. Dane jednostkowe.

- W latach 1995 - 2002 r. w zadłużeniu kredytowym przedsiębiorstw w populacji zwiększała się przewaga kredytów krótkoterminowych. Przyspieszenie tempa wzrostu kredytów długoterminowych w drugiej połowie 2003 r. spowodowało wyraźne zmiany w strukturze terminowej kredytów. W ciągu roku udział kredytów długoterminowych w zadłużeniu kredytowym przedsiębiorstw ogółem wzrósł o 6,3 pkt. proc. - do wysokości 56%. Wskaźnik ten wrócił więc na swój poziom z końca 1999 r. (Rys. VI-7)

- Od dwóch lat zmniejsza się udział w populacji przedsiębiorstw korzystających z finansowania zobowiązaniami z tytułu kredytów bankowych i pożyczek (Rys. VI-8). Spadek ten wynikał głównie ze spadku popularności kredytów krótkoterminowych. W końcu 2003 r. zadłużenie kredytowe i pożyczkowe wykazywało 64% przedsiębiorstw w populacji, przy czym 55% wszystkich przedsiębiorstw - z kredytów i pożyczek krótkoterminowych, a 36% - z kredytów i pożyczek długoterminowych³.

- W populacji rośnie natomiast zainteresowanie kredytami długoterminowymi, obserwowane jako wzrost udziału przedsiębiorstw posiadających zobowiązania z tego tytułu. Tendencja wzrostowa tego udziału utrzymuje się od 1995 r. (Rys. VI-9)

³ Część z nich wykorzystywała obie formy kredytów, stąd udziały nie sumują się do 64%.

VI.2. Podstawowe przekroje. Dynamika roczna, struktura rocznych przyrostów kredytów i pożyczek ogółem.

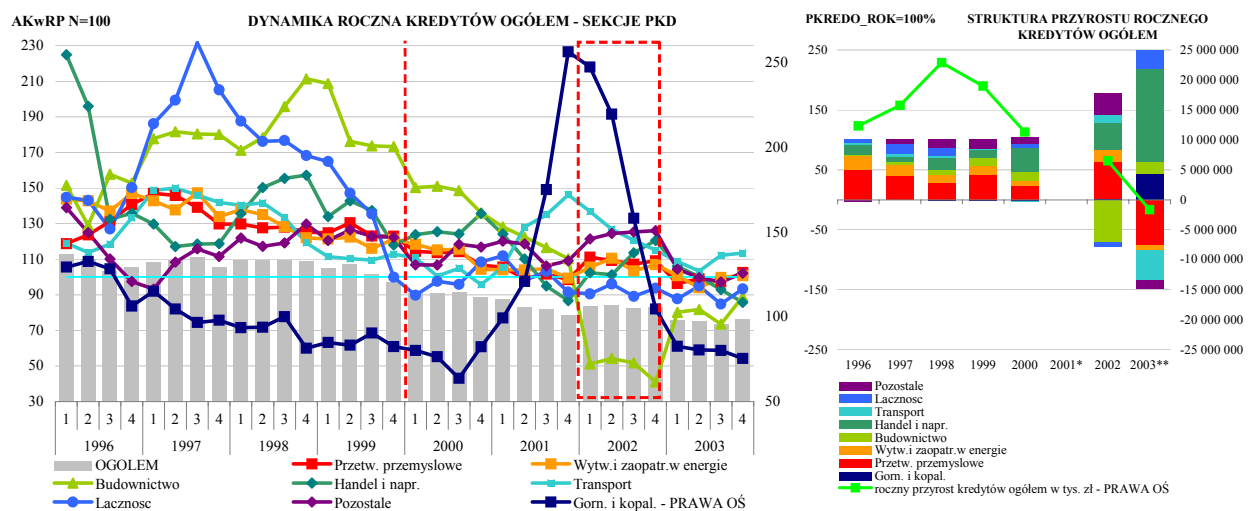
Tab. VI-1 Dynamika roczna kredytów i pożyczek. Dane zagregowane. Analogiczny kwartał roku poprzedniego = 100%. Wiersze w ramach grup posortowane rosnąco wg dynamiki kredytów ogółem.

grupa	Dynamika kredytów i pożyczek			Dynamika inwestycji	Zmiana liczebności	
	ogółem	dlugoterm.	krótkoterm.			
OGÓLEM	98,6	111,0	86,4	101,9	97,6	
sektor	państwowe	93,5	112,9	63,8	96,4	91,0
	niepaństwowe	100,8	109,9	93,4	103,9	98,7
forma własności	państwowych osób prawnych	72,9	90,1	54,1	84,4	86,3
	prywatna krajowa	93,0	102,5	83,9	86,8	97,3
	Skarbu Państwa	100,2	119,9	66,8	100,0	90,3
	zagraniczna	116,0	128,9	108,4	130,3	106,2
	samorządowa	123,0	125,9	114,6	110,2	98,9
sekcja PKD	Gorn. i kopal.	75,4	110,0	28,3	92,3	88,4
	Handel i napr.	85,7	88,6	84,4	103,6	96,8
	Budownictwo	88,8	120,7	76,6	79,8	85,3
	Lacznosc	93,3	91,5	99,1	79,1	108,5
	Wytw.i zaopatr.w energie	100,8	106,9	81,4	102,3	98,6
	Pozostale	102,1	109,9	79,6	81,8	103,4
	Przetw. przemyslowe	102,6	117,3	94,5	117,7	98,9
udział eksportu w przychodach	Transport	113,4	169,6	43,8	110,7	102,1
	1-49	92,6	106,0	83,4	110,4	101,5
	0	99,4	112,0	82,3	91,4	94,1
udział w przychodach populacji¹	50-100	110,6	113,1	108,8	126,5	110,9
	kprzych6 (najmniejsze)	45,8	62,6	40,0	32,4	67,0
	kprzych1 (największe)	81,8	101,4	50,2	78,4	75,0
	kprzych4	96,4	99,7	93,3	95,5	97,5
	kprzych2	96,7	113,0	70,1	105,1	104,5
	kprzych3	105,9	125,5	95,0	111,0	98,5
liczba zatrudnionych	kprzych5	113,2	113,1	113,3	93,1	98,8
	mniej niż 50	45,9	47,9	44,7	122,5	81,7
	500-1999	98,8	107,3	90,1	97,6	99,3
	ponad 1999	99,6	117,7	73,4	101,5	105,6
	50-249	101,6	111,2	94,0	101,3	100,3
	250-499	109,0	118,4	101,6	108,3	97,7

Na podstawie danych zagregowanych w podstawowych przekrojach można stwierdzić, że:

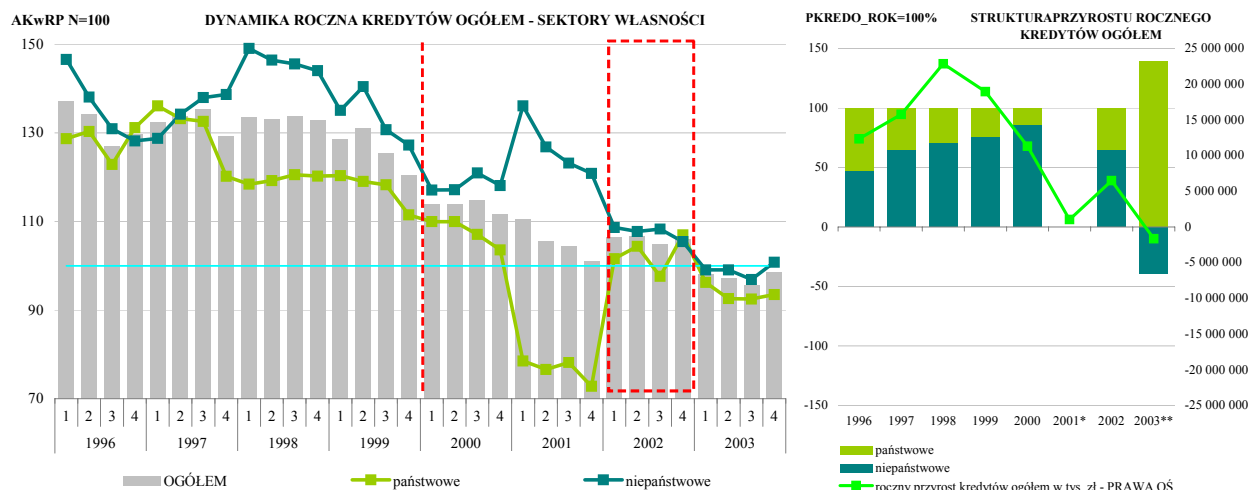
- W 2003 r. zadłużenie kredytowe zwiększały przedsiębiorstwa sektora samorządowego i zagranicznego. Były to jednocześnie sektory o największym przyroście nakładów inwestycyjnych (w sektorze zagranicznym wzrost inwestycji przekroczył 30% w ujęciu rocznym). Warto również zwrócić uwagę na fakt, że po pięciu latach względnie zbliżonego tempa wzrostu kredytów pomiędzy krajowym i zagranicznym segmentem sektora prywatnego w 2003 r. pojawiły się tu głębokie rozbieżności. W sektorze prywatnym kontynuowany jest spadek tempa wzrostu kredytów, a w 2003 r. nawet jego nominalny spadek (o ok. 10%), tymczasem w sektorze zagranicznym można mówić o przyspieszeniu napływu kredytów (Rys. VI-12).

- Bardzo wysokie, blisko 70%, tempo zadłużenia z tytułu kredytów długoterminowych zanotowano w sekcji „Transport”. W szybkim tempie zwiększały zadłużenie długoterminowe również przedsiębiorstwa sekcji „Budownictwo” i „Przetwórstwo przemysłowe”. W sekcji „Budownictwo” kredyty długoterminowe wzrosły nominalnie prawdopodobnie (prawdopodobnie, ponieważ z uwagi na zmiany w układzie sprawozdania F01 GUS nie wiadomo jak kształtowała się dynamika kredytów w 2002 r.) po raz pierwszy od dwóch lat.
- W 2003 r. zadłużenie kredytowe zwiększały przedsiębiorstwa z grupy wyspecjalizowanych eksporterów (czyli osiągających przynajmniej połowę przychodów ze sprzedaży na eksport), przedsiębiorstwa z klas o najmniejszych i średnich przychodach (klasa 3 i 5), oraz podmioty zatrudniające od 50 do 500 pracowników. Przedsiębiorstwa największe pod względem zatrudnienia (ponad 500 pracowników) obniżały poziom zobowiązań kredytowych. Redukcja dotyczyła tylko kredytów krótkoterminowych.

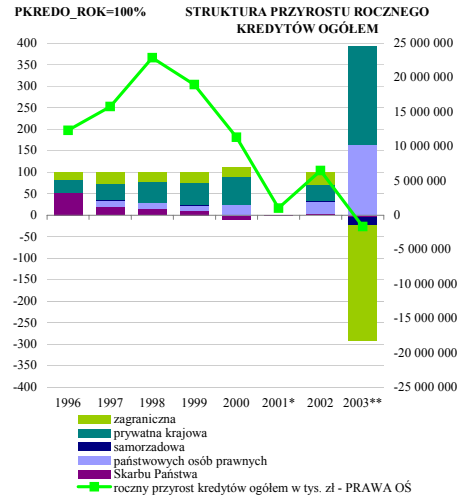
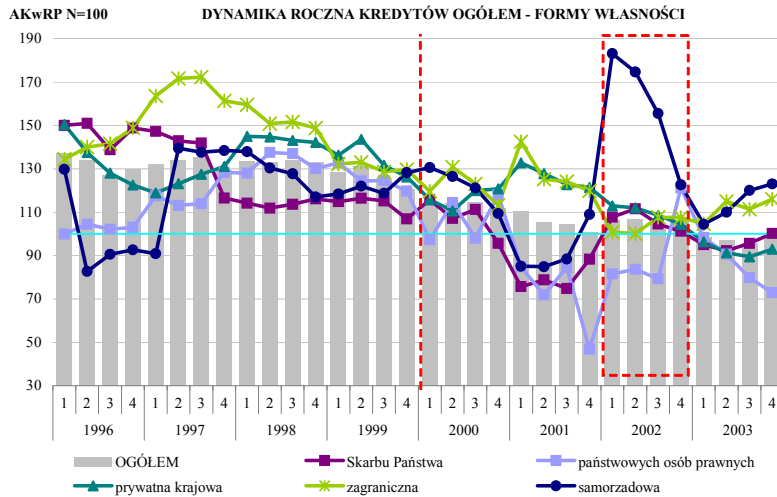

Rys. VI-10 Dynamika roczna nominalna kredytów i pożyczek ogółem, struktura rocznych przyrostów kredytów i pożyczek ogółem w SEKCJACH PKD. Dane zagregowane. Brak danych o strukturze przyrostu kredytów w 2001 r. ze względu na zmiany w układzie sprawozdania F-01.

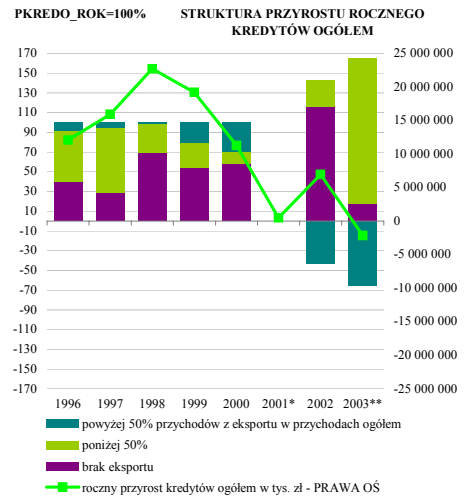
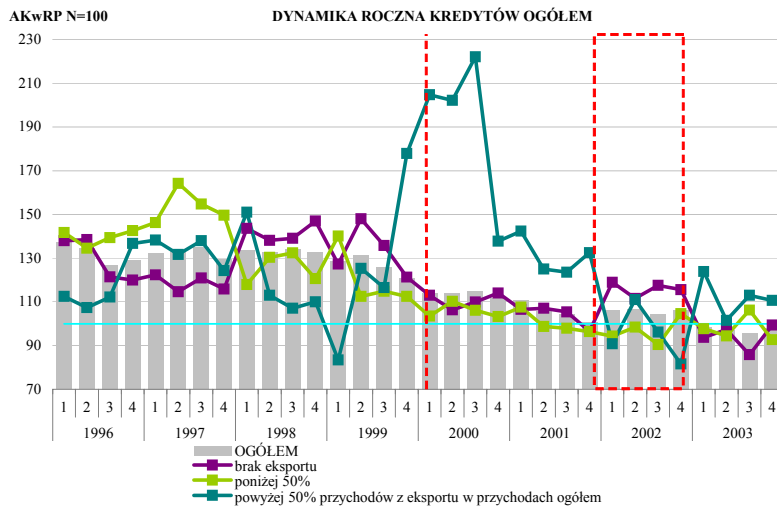
(**) Uwaga: przyrost kredytów w 2003 był ujemny (zielona linia). Ujemny udział klasy w tym ujemnym przyroście oznacza więc wzrost zadłużenia klasy.

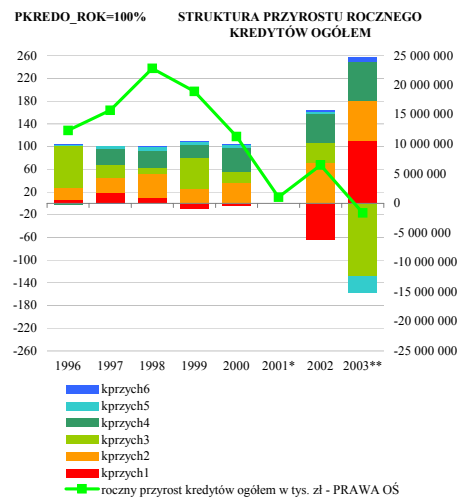
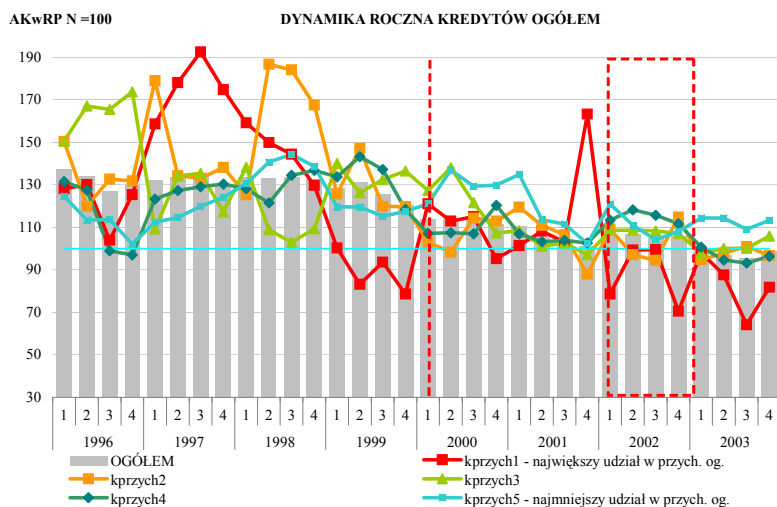
Rys. VI-11 Dynamika roczna nominalna kredytów i pożyczek ogółem, struktura rocznych przyrostów kredytów i pożyczek ogółem w SEKTORACH WŁASNOŚCI. Dane zagregowane. UWAGA: spadek dynamiki w sektorze państwowym w początku 2001 roku wiąże się z wysokim, sięgającym 20%, spadkiem liczebności sektora w tym okresie

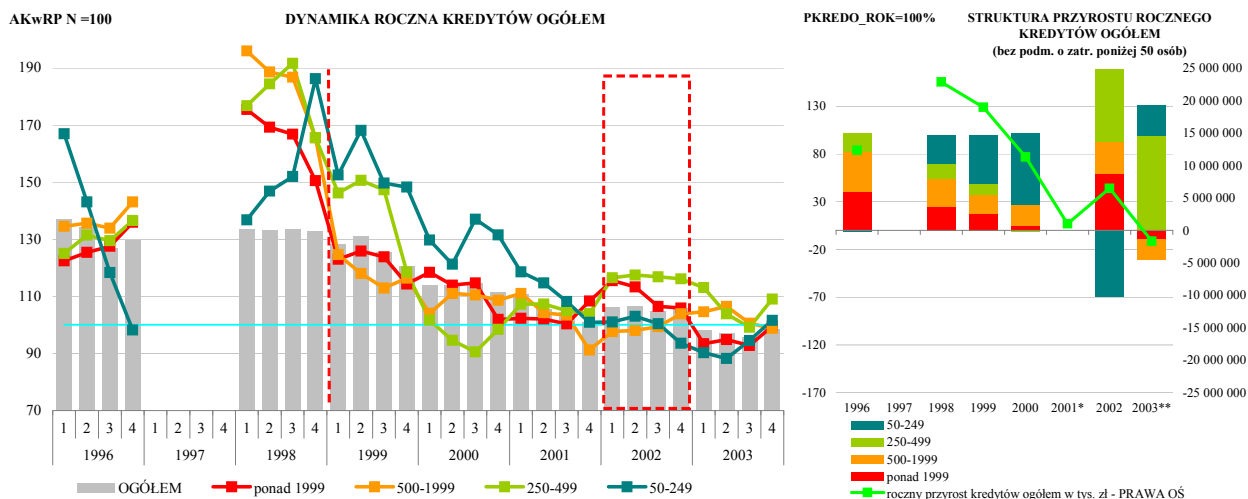
Rys. VI-12 Dynamika roczna nominalna kredytów i pożyczek ogółem, struktura rocznych przyrostów kredytów i pożyczek ogółem wg FORM WLASNOŚCI. Dane zagregowane.

Rys. VI-13 Dynamika roczna nominalna kredytów i pożyczek ogółem, struktura rocznych przyrostów kredytów i pożyczek ogółem wg UDZIAŁU PRZYCHODÓW Z EKSPORTU w przychodach ogółem przedsiębiorstwa. Dane zagregowane.

Rys. VI-14 Dynamika roczna nominalna kredytów i pożyczek ogółem, struktura rocznych przyrostów kredytów i pożyczek ogółem w klasach UDZIAŁU PRZYCHODÓW OGÓŁEM W PRZYCHODACH OGÓŁEM POPULACJI. Dane zagregowane.

Rys. VI-15 Dynamika roczna nominalna kredytów i pożyczek ogółem, struktura rocznych przyrostów kredytów i pożyczek ogółem w klasach wg WIELKOŚCI ZA-TRUDNIENIA (brak danych o zatrudnieniu w 1997 r.). Dane zagregowane.

Tab. VI-2 KONCENTRACJA DZIAŁOWA ROCZNEGO WZROSTU ZADŁUŻENIA KREDYTOWEGO. Dane zagregowane na poziomie działów. Różnica stanów kredytów (liczona dla działów odnotowujących wzrost kredytów) na koniec 2003 r. i 2002 r.=100%.

10 działów o największym udziale w DODATNIM przyroście kredytów długoterm.	udział liczebny klasy	udział w przyroście kredytów długoterm.
Transport ladowy. transport rurowy	3,2	23,1
Wytwarzanie koksu. produkt rafinacji ropy naftowej i paliw jądrowych	0,1	15,4
Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną. gaz. wodę	2,2	10,9
Wynajem maszyn i urządzeń bez obsługi oraz wypożyczanie art. użytku osob.	0,1	6,4
Produkcja artykułów spożywczych i napojów	9,4	6,1
Hotele i restauracje	1,2	5,0
Produkcja drewna i wyrobów z drewna	2,1	3,9
Handel detaliczny z wyjątkiem sprzedaży pojazdów mech. i motocykli. naprawa	7,1	3,1
Transport lotniczy	0,0	2,6
Pozostałe usługi związane z prowadzeniem działalności gospodarczej	4,7	2,6
	30,0	79,1

10 działów o największym udziale w DODATNIM przyroście kredytów krótkoterm.	udział liczebny klasy	udział w przyroście kredytów krótkoterm.
Produkcja pojazdów mechanicznych. przyczep i naczep	1,3	20,6
Produkcja wyrobów z surowców niemetalicznych pozostałych	2,8	19,7
Produkcja wyrobów gumowych i z tworzyw sztucznych	2,9	12,3
Produkcja masy celulozowej. papieru oraz wyrobów z papieru	1,0	8,1
Wynajem maszyn i urządzeń bez obsługi oraz wypożyczanie art. użytku osob.	0,1	6,8
Produkcja metalowych wyrobów gotowych. z wyjątkiem maszyn i urządzeń	4,5	4,8
Produkcja mebli. działalność produkcyjna. gdzie indziej nie sklasyfikowana	2,9	3,7
Produkcja maszyn i aparatury elektrycznej. gdzie indziej nie sklasyfikowana	1,7	3,6
Zagospodarowanie odpadów	0,2	3,4
Pobór. uzdatnianie i rozprowadzanie wody	1,4	3,1
	18,8	86,2

Tab. VI-3 KONCENTRACJA DZIAŁOWA ROCZNEGO SPADKU ZADŁUŻENIA KREDYTOWEGO. Dane zagregowane na poziomie działów. Różnica stanów kredytów (liczona dla działów odnotowujących spadek kredytów) na koniec 2003 r. i 2002 r.=100%.

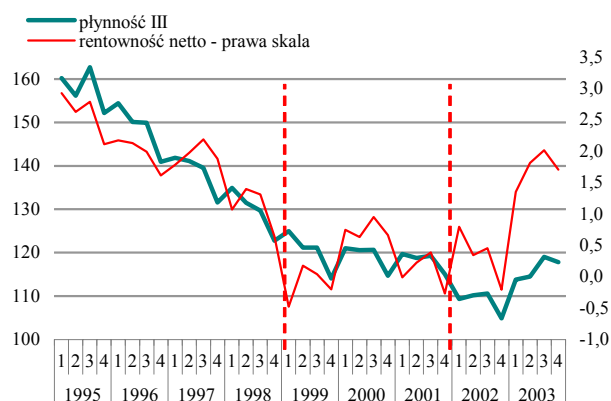
10 działów o największym udziale w UJEMNYM przyroście kredytów długoter.	udział liczebny klasy	udział w spadku kredytów długoter.
Działalność związana z kulturą, rekreacją i sportem	0,4	32,5
Handel hurtowy i komisowy z wyjątkiem handlu pojazdami mech.	8,8	30,0
Poczta i telekomunikacja	0,3	15,8
Produkcja metali	1,0	5,0
Produkcja wyrobów z surowców niemetalicznych pozostałych	2,8	4,4
Produkcja masy celulozowej, papieru oraz wyrobów z papieru	1,0	2,7
Produkcja maszyn i aparatury elektrycznej, gdzie indziej nie sklasyfikowana	1,7	2,0
Działalność wspomagająca transport, działalność związana z turystyką	1,1	1,7
Transport wodny	0,1	1,4
Produkcja maszyn biurowych i komputerów	0,1	1,2
	17,4	96,7

10 działów o największym udziale w UJEMNYM przyroście kredytów krótkoterm.	udział liczebny klasy	udział w spadku kredytów krótkoterm.
Produkcja pozostałego sprzętu transportowego	0,9	13,6
Wytwarzanie koksu, produktów rafinacji ropy naftowej i paliw jądrowych	0,1	11,2
Transport lądowy, transport rurociągowy	3,2	11,1
Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, wodę	2,2	9,3
Handel hurtowy i komisowy z wyjątkiem handlu pojazdami mech.	8,8	8,6
Produkcja metali	1,0	7,2
Kopalnictwo rud metali	0,0	5,8
Handel detaliczny z wyjątkiem sprzedaży pojazdów mech. i motocykli, naprawa	7,1	5,4
Budownictwo	12,1	5,2
Sprzedaż, obsługa naprawa pojazdów mech. i motocykli, sprzedaż detaliczna paliw	2,3	4,4
	37,8	81,8

VII. PŁYNNOŚĆ FINANSOWA I INNE WSKAŹNIKI.

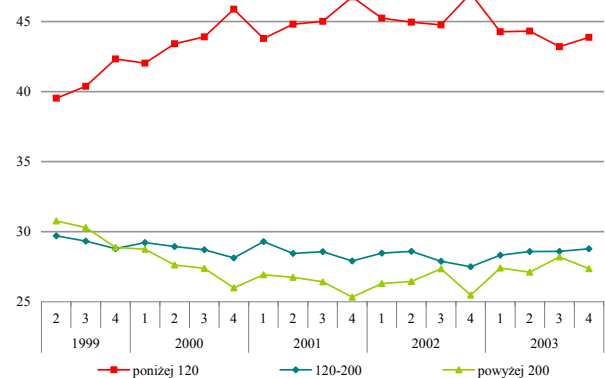
Rok 2003 r. był pierwszym od 1995 r. okresem tak wyraźnej poprawy płynności finansowej przedsiębiorstw. Do poprawy płynności przyczyniły się przede wszystkim lepsze wyniki finansowe, które m.in. umożliwiły bardzo szybkie odkładanie się zasobów pieniężnych w przedsiębiorstwach i szybszą spłatę zobowiązań. W 2003 r. obserwowano również poprawę sprawności działania przedsiębiorstw – skróceniu uległy m.in. cykle zobowiązań, należności, zapasów oraz cykl konwersji gotówki, który od 1999 r. utrzymuje się na ujemnym poziomie. Wzrósł także stopień pokrycia zadłużenia kredytowego aktywami trwałymi i środkami pieniężnymi.

VII.1. Płynność finansowa

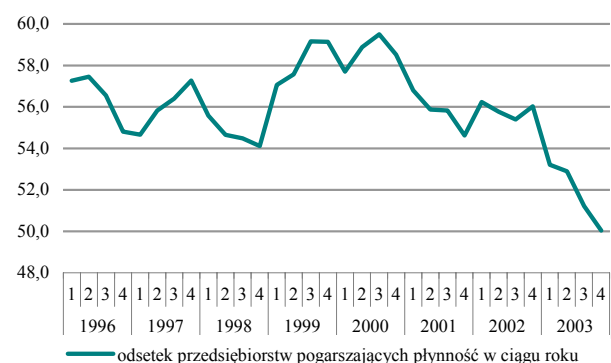

Rys. VII-1 PŁYNNOŚĆ BIEŻĄCA (III STOPNIA. Dane zagregowane.

$PB=(aktywa\ obrotowe)/(zobowiązania\ krótkoterminowe)*100$

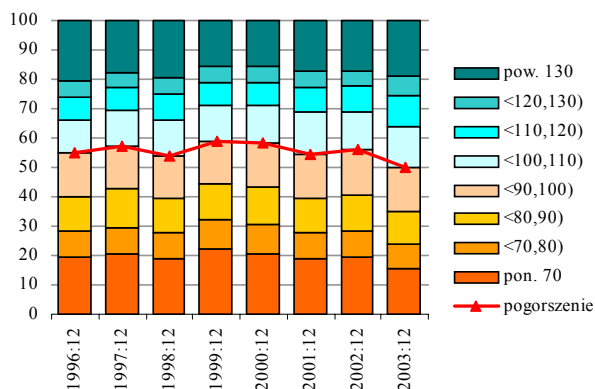
Rys. VII-2 Udział liczebny klas płynności bieżącej (w %), pełna populacja=100. Dane jednostkowe.

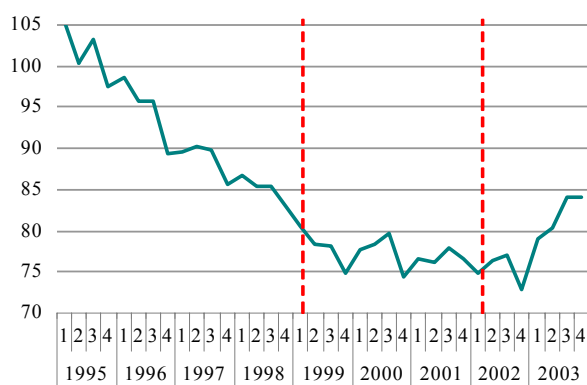
Rys. VII-3 ODSETEK PRZEDSIĘBIORSTW POGARSZAJĄCYCH PŁYNNOŚĆ BIEŻĄCĄ w porównaniu do swoich wyników sprzed roku. Dane jednostkowe, w %.

W zakresie płynności finansowej przedsiębiorstw widoczne są następujące tendencje:

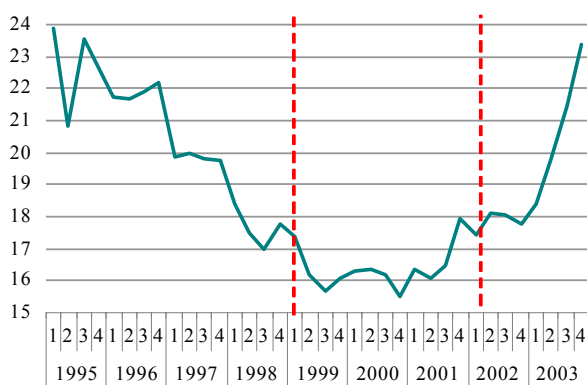
- Płynność finansowa sektora przedsiębiorstw pogarszała się stopniowo od 1995 r. (od 1999 r. z próby GUS wyłączone zostały przedsiębiorstwa zatrudniające poniżej 50 pracowników, co może wpływać na wyniki), a od końca 2000 r. kształtuje się poniżej poziomu 120%, czyli poniżej dolnej granicy przedziału wartości przyjmowanych wg teorii jako optymalne (Rys. VII-1). Wyniki 2003 r. sugerują wyhamowanie tych tendencji, gdyż w ciągu całego roku wskaźnika płynności kształtował się wokół trendu rosnącego. W ciągu 2003 r. wskaźnik płynności wzrósł o 13 pkt. i na koniec roku osiągnął poziom 118%. Udział przedsiębiorstw z deficytem płynności (wsk. płynności bież. poniżej 120%) w populacji spadł w tym czasie o ponad 3 pkt. proc. do wysokości 43%, w pozostałe grupie szybciej wzrastał udział podmiotów o nadmiernej (wsk. powyżej 200%) niż optymalnej płynności (wsk. 120%-200%).
- Rok 2003 r. był pierwszym od 1995 r. okresem tak wyraźnej poprawy płynności finansowej przedsiębiorstw. Wzrost wskaźnika płynności w minionym roku był efektem znacznego wzrostu aktywów obrotowych (o ponad 9%), w tym szczególnie środków pieniężnych i należności z tytułu dostaw i usług, przy jednoczesnym spadku krótkoterminowych zobowiązań (spadek o blisko 3%, Tab. VII-2). Spadek zobowiązań nastąpił zaś głównie wskutek zmniejszeniu zobowiązań kredytowych i pożyczkowych oraz zobowiązań z tytułu podatków i wobec ZUS.

Rys. VII-4 Udział przedsiębiorstw pogarszających wsk. płynności bieżącej. Dane jednostkowe. Linia czerwona - udział przedsiębiorstw pogarszających w ciągu roku poziom wskaźnika (próba cylindryczna). Oś pionowa: udział przedsiębiorstw w populacji, kolorami oznaczono skalę rocznych zmian wskaźnika płynności (poziom wskaźnika w końcu analogicznego kwartału roku poprzedniego=100%).

Rys. VII-5 PŁYNNOŚĆ SZYBKĄ (II STOPNIA). Dane zagregowane. Populacja.
 $PS = \frac{\text{należności i roszczenia} + \text{środki pieniężne} + \text{papiery wartościowe}}{\text{zobowiązania krótkoterminowe}} * 100$

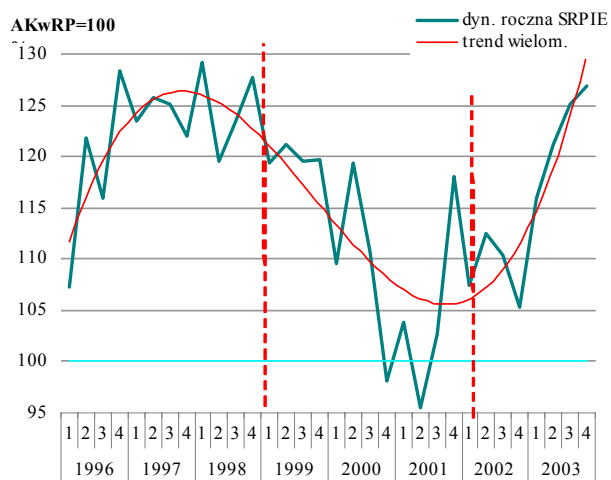

Rys. VII-6 PŁYNNOŚĆ GOTÓWKOWĄ (I STOPNIA). Dane zagregowane. Populacja.
 $PG = \frac{\text{środki pieniężne} + \text{papiery wartościowe}}{\text{zobowiązania krótkoterminowe}} * 100$

Poprawa płynności finansowej widoczna jest na poziomie jednostkowym. Odsetek przedsiębiorstw odnotowujących pogorszenie wskaźnika płynności bieżącej w ciągu roku, zmniejszał się stopniowo od 2000 r. W końcu 2003 r. przedsiębiorstwa, które uzyskały gorsze niż rok wcześniej wskaźniki płynności bieżącej stanowiły 50% populacji, w porównaniu do rezultatów 2002 r. odsetek ten zmniejszył się o 6 pkt. proc. (Rys. VII-3 i Rys. VII-4).

Płynność szybka kształtowała się w zbliżonym trendzie do płynności bieżącej, ale znacznie poniżej poziomu płynności bieżącej, co wynika ze znacznego zamrożenia aktywów obrotowych w postaci zapasów (Rys. VII-5). Po okresie gwałtownego spadku wskaźnika od końca 1999 r. płynność szybka zaczęła oscylować wokół bardzo niskiego poziomu, nie przekraczając wartości 80%. W 2003 r. wsk. płynności szybkiej zaczął się poprawiać, choć nadal utrzymuje się poniżej 100%-owego teoretycznego progu bezpieczeństwa. W 2003 r. wskaźnik płynności szybkiej wzrósł o ponad 11 pkt. - do wysokości 84%, wracając w ten sposób na swój poziom z końca 1998 r.

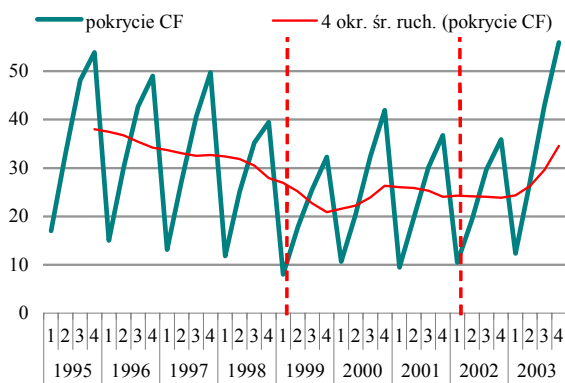
Spośród analizowanych wskaźników płynności najwcześniej rozpoczęła się poprawa płynności gotówkowej - proces ten utrzymuje się od początku 2001 r. (Rys. VII-6). W 2003 r. wzrost wskaźnika gotówkowego uległ gwałtownemu przyspieszeniu, co związane było z szybkim przyrostem zasobów pieniężnych przedsiębiorstw i słabnącym tempem zadłużania. W końcu 2003 r. wskaźnik płynności gotówkowej osiągnął 23%, przekraczając tym samym 20%-ową, dolną granicę przedziału dopuszczalnych wartości. Tak wysoki poziom wskaźnika nie był notowany od 1995 r.

Rys. VII-7 DYNAMIKA ROCZNA ŚRODKÓW PIENIĘŻNYCH².
Dane zagregowane.

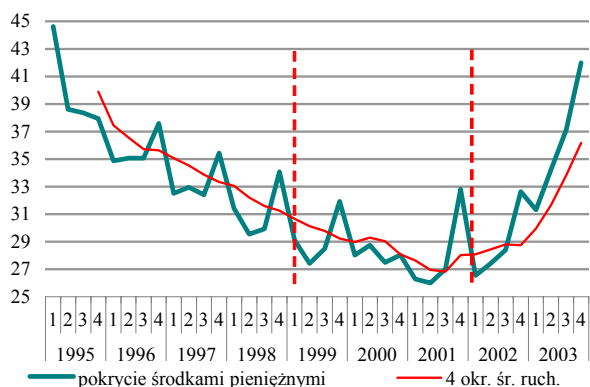
W okresie od 1998 r. do połowy 2001 r. odnotowano malejącą roczną dynamikę środków pieniężnych, z bardzo silnym wyhamowaniem tej dynamiki w drugiej połowie 2000 r. (Rys. VII-7). Od połowy 2001 r. dynamika środków pieniężnych kształtowała się wokół trendu rosnącego a rok 2003 przyniósł b. duże przyspieszenie tego trendu. W ciągu 2003 r. przedsiębiorstwa powiększyły stan swoich zasobów pieniężnych aż o 27% i jest to tempo najszybsze od pięciu lat.

VII.2. Wskaźniki pokrycia zadłużenia kredytowego.

Rys. VII-8 POKRYCIE KREDYTÓW CASH FLOW. Dane zagregowane. Populacja. Wsk. pokrycia $I = (\text{wynik netto} + \text{amortyzacja}) / \text{kredyty i pożyczki} * 100$

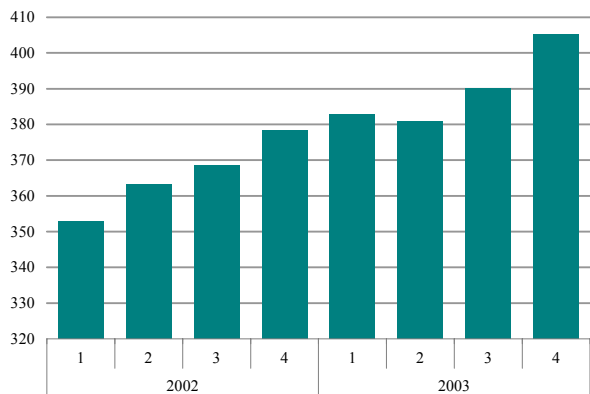
W latach 1995 - 1999 słabnące wyniki finansowe przedsiębiorstw determinowały malejący trend wskaźnika pokrycia zadłużenia kredytowego przez cash flow (Rys. VII-8). W IV kw. 2003 r. poprawiające się wyniki finansowe przy nieznacznie obniżającym się poziomie zadłużenia z tytułu kredytów i pożyczek przyczyniły się do poprawy wskaźnika pokrycia w porównaniu z sytuacją sprzed roku a trend wskaźnika wszedł na ścieżkę wzrostową. W końcu 2003 r. wynik netto powiększony o amortyzację pokrywał 56% ogólnego zadłużenia kredytowego i pożyczkowego w sektorze przedsiębiorstw, czyli aż o 20 pkt. proc. więcej niż w analogicznym kwartale poprzedniego roku. Jest to najwyższy poziom wskaźnika od początku analizowanego okresu, czyli od 1995 r.

Rys. VII-9 POKRYCIE KREDYTÓW ŚRODKAMI PIENIĘŻNYMI. Dane zagregowane. Populacja. Wsk. pokrycia $II = \text{środki pieniężne} / \text{kredyty i pożyczki} * 100$

Stożenie pokrycia zadłużenia kredytowego środkami pieniężnymi do końca 2001 r. kształtował się wokół malejącego trendu z sezonowym wzrostem w końcu roku (Rys. VII-9). Tendencja ta była rezultatem tego, że przedsiębiorstwa szybciej powiększały zadłużenia kredytowego niż zasoby środków pieniężnych. Sytuacja zmieniła się od początku 2002 r., kiedy rozpoczęła się tendencja wzrostowa wskaźnika pokrycia związana z szybkim przyrostem środków pieniężnych w przedsiębiorstwach i spadkiem tempa przyrostu zadłu-

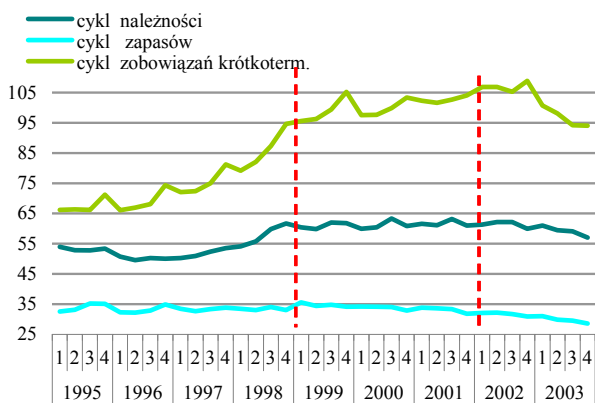
żenia kredytowego (trzeba przypomnieć, że w 2003 r. miał miejsce już nominalny spadek poziomu kredytów i pożyczek). Na koniec 2003 r. środki pieniężne pokrywały 42% zadłużenia z tytułu kredytów i pożyczek (wzrost w ciągu roku o ponad 9 pkt proc.). Tak wysoki poziom wskaźnika nie był notowany od początku 1995 r.

Rys. VII-10 POKRYCIE KREDYTÓW AKTYWAMI TRWAŁYMI. Dane zagregowane. Podpopulacja kredytobiorców.
Wsk. pokrycia III = aktywa trwałe /kredyty i pożyczki*100

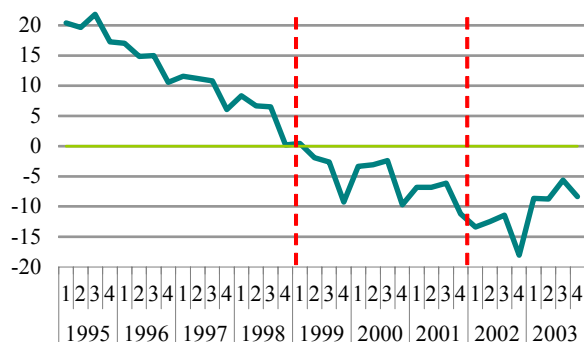
- Wskaznik pokrycia zadłużenia kredytowego i pożyczkowego aktywami trwałymi rośnie od początku 2002 r. (brak wcześniejszych danych, kwartalne dane o aktywach trwałych dostępne są od 2002 r., Rys. VII-10). Wzrost wskaźnika był efektem szybkiego wzrostu majątku w przedsiębiorstwach i malejącego tempa zadłużania (w ciągu dwóch lat majątek kredytobiorców wzrósł o 12%, kredyty spadły zaś nominalnie o 2,6%). Według stanu na koniec ub.r. przedsiębiorstwa dysponowały majątkiem trwałym o wartości ponad czterokrotnie przekraczającym wysokość zobowiązań kredytowych.

VII.3. Wskaźniki oceny sprawności działania przedsiębiorstw

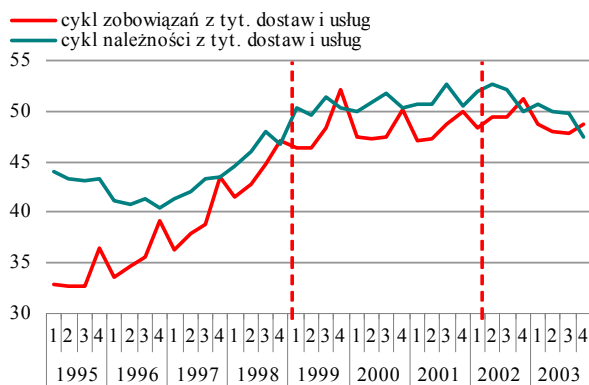

Rys. VII-11 CYKLE ROZLICZENIOWE AKTYWÓW OBROTOWYCH. Dane zagregowane. Populacja.
Cykl należności = należności i roszczenia / (przychody ze sprzedaży produktów, towarów i materiałów) * liczba dni
Cykl zapasów = zapasy ogółem / (przychody ze sprzedaży produktów, towarów i materiałów) * liczba dni
Cykl zobowiązań = zobowiązania krótkoterminowe / (przychody ze sprzedaży produktów, towarów i materiałów) * liczba dni

- W okresie 1995 - 1999 widoczne było wydłużanie się cykli rozliczeniowych zobowiązań i należności przedsiębiorstw (Rys. VII-11). Od 1999 r. tendencja wydłużania się okresu regulacji zobowiązań wygasła, a okres splotu należności wyraźnie się ustabilizował.
- Wyniki 2003 r. przyniosły wyraźną, nienotowaną wcześniej, poprawę sprawności regulowania zobowiązań (w ciągu roku okres spłaty zobowiązań skrócił się aż o 15 dni), jakkolwiek nadal jest niemal dwukrotnie dłuższy niż cykl splotu należności. Skracanie się okresu obsługi zobowiązań krótkoterminowych w minionym roku było efektem przyspieszenia tempa wzrostu średnich dziennych przychodów ze sprzedaży produktów, towarów i materiałów oraz słabnącego tempa przyrostu zobowiązań (w końcu roku zobowiązania krótkoterminowe spadły już nawet nominalnie).
- W 2003 r. skracał się stopniowo także cykl splotu należności oraz cykl obrotu zapasów.

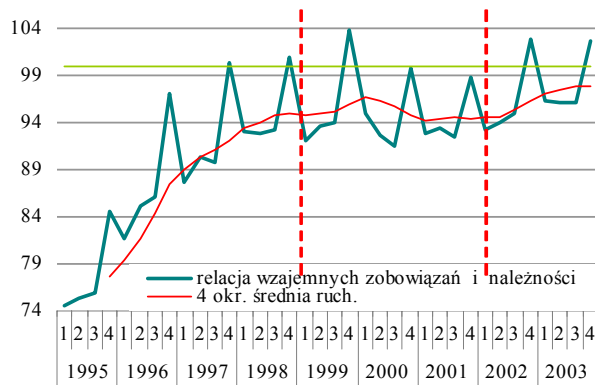

Rys. VII-12 CYKL KONWERSJI GOTÓWKI. Dane zagregowane. Populacja.
 $wcgot = cykl\ zapasów + cykl\ należności - cykl\ zobowiązań$

Rys. VII-13 CYKL ZOBOWIĄZAŃ I NALEŻNOŚCI Z TYT. DOSTAW I USŁUG. Dane zagregowane. Populacja.
 $Cykl\ zobowiązań = zobow.\ z\ tyt.\ dostaw\ i\ usług / (przychody\ ze\ sprzedaży\ produktów,\ towarów\ i\ materiałów) * liczba\ dni$
 $Cykl\ należności = należności\ z\ tyt.\ dostaw\ i\ usług / (przychody\ ze\ sprzedaży\ produktów,\ towarów\ i\ materiałów) * liczba\ dni$

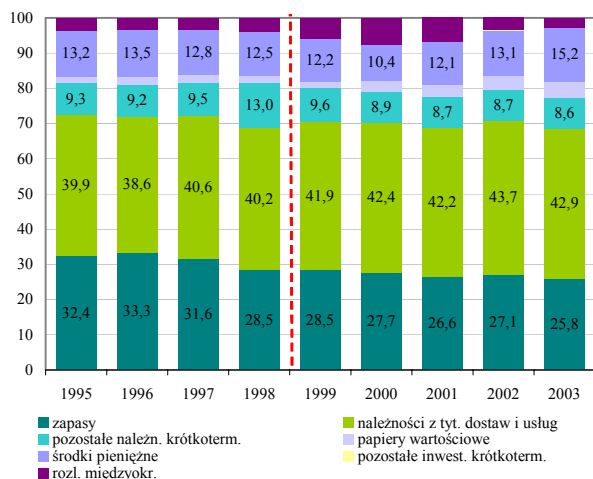
- W latach 1995-2002 cykl konwersji gotówki skracał się, przy czym od 1999 r. wskaźnik ten przyjmuje wartości ujemne, wskazując na faktyczne kredytowanie przedsiębiorstw przez ich wierzycieli (banki, dostawców, budżet, itd., Rys. VII-12). Tę malejącą tendencję wyznaczył wydłużający się do końca 2002 r. cykl zobowiązań krótkoterminowych.
- Od początku 2003 r. wraz z poprawą sprawności obsługi zobowiązań zaczął się skracać także ujemny cykl konwersji gotówki, który można interpretować jako okres kredytowania przedsiębiorstw przez ich wierzycieli. Skrócenie się okresu kredytowania, jakie nastąpiło w minionym roku obserwuje się po raz pierwszy odkąd wskaźnik cyklu przyjmuje wartości ujemne (czyli od 1999 r.). W ciągu ub. roku cykl konwersji gotówki wzrósł o prawie 10 dni i wyniósł na koniec grudnia 8,4 dnia.
- W latach 1995-1999 w kształtowaniu się sprawności rozliczeń pomiędzy przedsiębiorstwami występowały równoległe dwa zjawiska:
 - gwałtowne wydłużanie się okresu wzajemnych płatności świadczące o narastaniu zaburzeń w rozliczeniach pomiędzy przedsiębiorstwami
 - oraz stopniowe zmniejszanie się różnicy pomiędzy długością okresu spłaty zobowiązań, a długością okresu spływu należności z tytułu dostaw i usług.
- Od 2000 r. szybkość obsługi wzajemnych płatności pomiędzy przedsiębiorstwami przestała się pogarszać i okresy rozliczeń stabilizowały się w przedziale od 47 dni (zobowiązania) do 53 dni (należności). W niemal całym analizowanym okresie przedsiębiorstwa szybciej regulowały swoje zobowiązania z tytułu dostaw i usług, niż otrzymywały swoje należności od kontrahentów. W końcu 2003 r. różnica pomiędzy tymi cyklami wyniosła niecałe 2 dni.

Rys. VII-14 RELACJA ZOBOWIĄZAŃ I NALEŻNOŚCI Z TYTUŁU DOSTAW I USŁUG. Dane zagregowane. Populacja.
 $zobnal = \frac{zobowiązania\ z\ tytułu\ dostaw\ i\ usług}{należności\ z\ tytułu\ dostaw\ i\ usług} * 100$

- Do końca 1997 r. utrzymywała się wyraźna, rosnąca tendencja wskaźnika, będąca efektem szybszego przyrostu zobowiązań, niż należności i świadcząca o narastających zaburzeniach w regulowaniu wzajemnych płatności pomiędzy przedsiębiorstwami (Rys. VII-14). Od roku 1998 wskaźnik zaczął się stabilizować w przedziale 92-96%, z sezonowym wzrostem w końcu grudnia. Wartość poniżej 100% sugeruje więc utrzymywanie się problemów ze ściąganiem należności i faktyczne kredytowanie kontrahentów. W końcu 2003 r. wsk. zobowiązań i należności wzrósł typowo dla tego okresu i osiągnął, podobnie jak przed rokiem, poziom 102,7%.

VII.4. Aktywa i zobowiązania krótkoterminowe

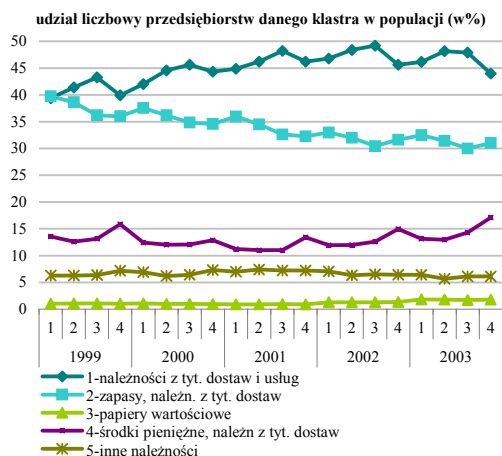
Rys. VII-15 Struktura aktywów obrotowych⁴. Dane zagregowane.
Tab. VII-1 Dynamika roczna i struktura rocznych przyrostów aktywów krótkoterminowych. Dane zagregowane. Populacja.

Dynamika roczna (AKwRP=100%)	aktywa krótkoterminowe			
	2000	2001	2002	2003
zapasy	111,1	97,4	99,7	104,1
należn. z tyt. dost, usług	115,5	101,2	101,2	107,2
pozast. należn.	105,5	100,3	97,5	108,0
papiery wartościowe	181,2	114,1	109,5	131,8
środki pieniężne	98,0	118,1	105,3	126,9
pozost. inwestycje				172,3
rozl. międzyokr.	144,5	93,5	48,3	86,6
RAZEM AKTYWA	114,2	101,6	97,8	109,3

Wyniki 2003 r. nie przyniosły znacznych zmian struktury aktywów obrotowych na poziomie zagregowanym (Rys. VII-15, Tab. VII-1).

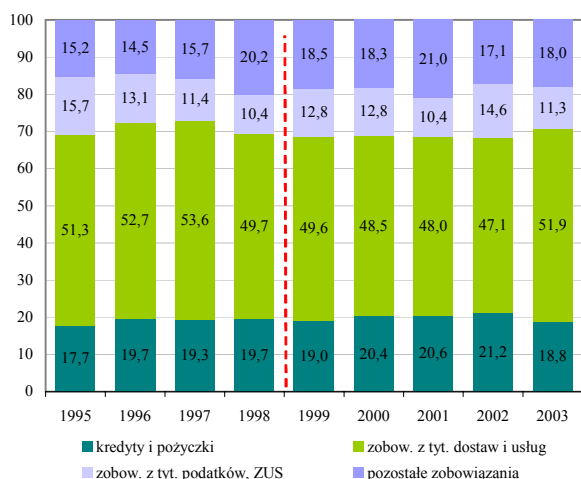
- W latach 1995-2003 w strukturze aktywów obrotowych widoczny był wzrost udziału należności z tytułu dostaw i usług oraz spadek udziału zapasów. Od 2000 r. wzrastał również udział aktywów pieniężnych. Tendencje te potwierdzają również dane poziomie jednostkowym (Rys. VII-16).
- W majątku obrotowym, jak i po stronie zobowiązań dominowały rozliczenia z tytułu dostaw i usług. Jest to wyraz znacznej skali finansowania wzajemnego pomiędzy przedsiębiorstwami.
- W 2003 r. poza rozliczeniami międzyokresowymi przyrastały wszystkie pozycje aktywów obrotowych. W najszybszym, około 35%-owym, tempie przyrastały składniki aktywów o najwyższej płynności – środki pieniężne i papiery wartościowe.
- Głównymi źródłami wzrostu poziomu aktywów obrotowych, który w 2003 r. przekroczył tempo 9%, były przede wszystkim wzrost zasobów pieniężnych oraz wzrost należności od kontrahentów.

strukt. przyrostów	2000	2001	2002	2003
zapasy	22,4	-43,9	3,7	11,8
należn. z tyt. dost. usług	45,9	30,5	-23,2	33,8
pozost. należn.	3,7	1,6	9,7	7,5
papiery wartościowe	11,2	26,5	-14,7	13,3
środki pieniężne	-1,7	114,6	-28,9	37,7
pozost. inwestycje	0,0	0,0	-4,9	0,9
rozł. międzyokr.	18,5	-29,4	158,3	-4,9
RAZEM AKTYWA	100,0	100,0	100,0	100,0
przyrost aktywów w tys. zł.	36 232 516	4 814 539	-6 657 127	27 075 472

Rys. VII-16 STRUKTURA AKTYWÓW OBROTOWYCH – wyniki analizy klastrowej dla okresu 1999M03 – 200312. W opisie klasy wymieniono dominującą pozycję aktywów. Dane jednostkowe.

W 2003 r. w obszarze zobowiązań krótkoterminowych nastąpiły pewne zmiany odbiegające od dotychczas obserwowanych tendencji (Rys. VII-17, Tab. VII-2).

Rys. VII-17 Struktura zobowiązań krótkoterminowych. Dane zagregowane.

Tab. VII-2 Dynamika roczna i struktura rocznych przyrostów zobowiązań krótkoterminowych. Dane zagregowane. Populacja.

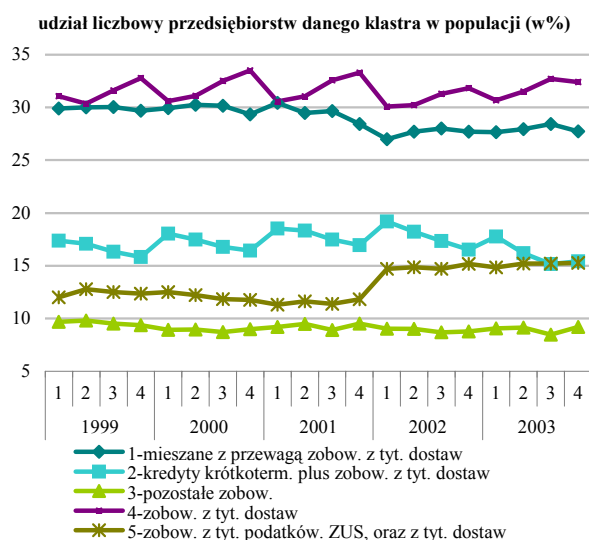
Dynamika roczna (analogiczny kwartał roku poprzednie- go=100%)	zobowiązania krótkoterminowe			
	2000	2001	2002	2003
kredyty i pożyczki	121,5	102,2	110,5	86,4
zobow. z tyt. dost. usług	111,0	100,2	105,3	107,1
zobow. z tyt. podat., ZUS	113,5	82,3	150,3	75,4
pozostałe zobowiązania	112,0	116,4	87,3	102,5
RAZEM ZOBOW.	113,5	101,3	107,3	97,3
Struktura rocznych przyrostów	2000	2001	2002	2003
kredyty i pożyczki	30,3	34,8	29,8	106,8
zobow. z tyt. dost. usług	40,5	8,2	34,9	-123,5
zobow. z tyt. podat. ZUS	12,8	-174,7	72,1	132,6
pozostałe zobowiązania	16,5	231,7	-36,8	-16,0
RAZEM ZOBOW.	100,0	100,0	100,0	100,0
przyrost zobow. w tys. zł.	30 306 336	3 303 039	18 764 178	-7 492 435

- W minionym roku, po raz pierwszy od 1996 r., na skutek głębokiego obniżenia poziomu krótkoterminowych zobowiązań kredytowych i pożyczkowych oraz zobowiązań podatkowych zanotowano nominalny spadek zobowiązań krótkoterminowych (spadek o 3% w skali rocznej).

- Nominalny spadek poziomu kredytów i pożyczek w 2003 r. także jest nowym, nienotowanym dotychczas zjawiskiem w populacji GUS (poziom kredytów spadł w ciągu roku blisko o 14%). Efektem tej redukcji był b. głęboki spadek udziału zobowiązań kredytowych wśród zobowiązań krótkoterminowych i był to pierwszy tak głęboki spadek w całym analizowanym okresie. W latach poprzednich udział kredytów według stanu w końcu roku kształtował się bowiem wokół słabego, ale rosnącego trendu.

- W 2003 r. zmniejszyła się także wyraźnie skala finansowania zobowiązaniami podatkowymi.

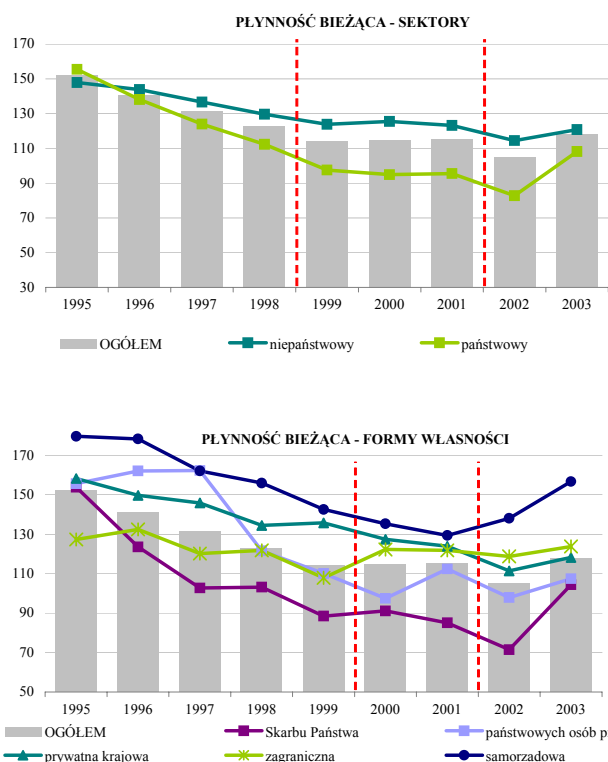
- Zwiększył się natomiast stopień finansowania zobowiązaniami wobec przedsiębiorstw. Udział zobowiązań z tytułu dostaw i usług w ciągu roku wzrósł o 5 pkt.proc. do wysokości 52%, podczas gdy w latach wcześniejszych -1998-2002 - udział ten wykazywał słabą tendencję spadkową.

Rys. VII-18 STRUKTURA ZOBOWIĄZAŃ KRÓTKOTERMINOWYCH – wyniki analizy klastrowej dla okresu 1999M03 – 2003M12. W opisie klasy wymieniono dominującą pozycję zobowiązań. Dane jednostkowe.

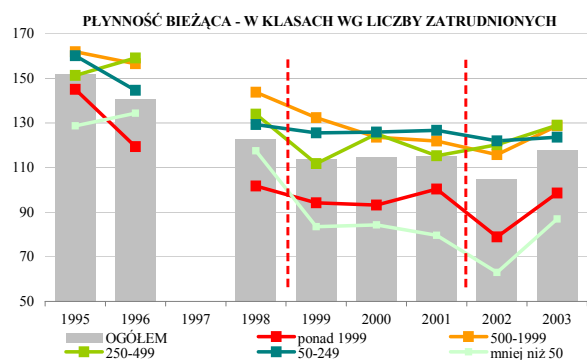
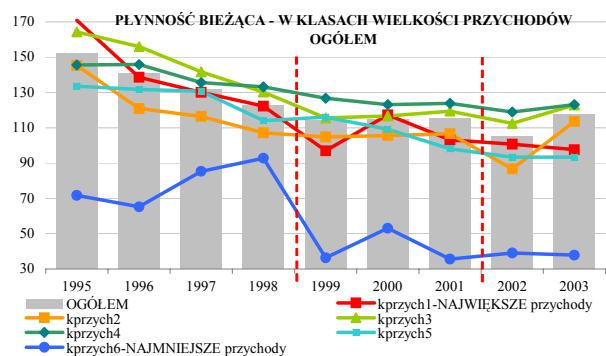
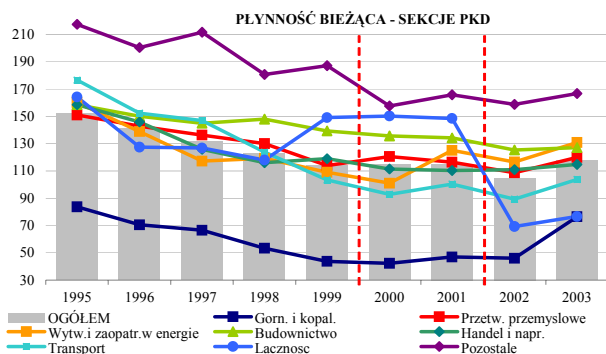
- Na podstawie danych jednostkowych można szacować, że obowiązania z tytułu dostaw i usług w końcu 2003 r. były podstawą zobowiązań krótkoterminowych dla około 60% przedsiębiorstw (klasa 1 i 4, Rys. VII-18), przy czym dla nawet więcej niż połowy z nich zobowiązania wobec kontrahentów handlowych stanowiły niemal wyłączny tytuł zobowiązań krótkoterminowych. Kredyty i pożyczki były istotną pozycją zobowiązań ok. 15% podmiotów; stanowiąc w grupie tych przedsiębiorstw średnio połowę wszystkich zobowiązań krótkoterminowych.

VII.5. Płynność finansowa w podstawowych przekrojach.

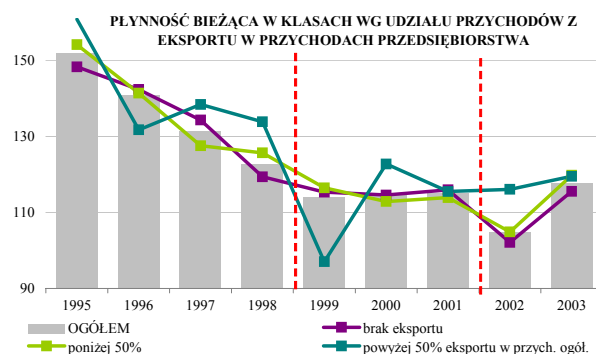
W latach 1995-2003 w kształtowaniu się płynności finansowej przedsiębiorstwa w podstawowych przekrojach widoczne były następujące zjawiska (Rys. VII-19):

- W analizowanym okresie przedsiębiorstwa sektora prywatnego utrzymywały wyższą płynność finansową niż podmioty publiczne, dystans pomiędzy sektorami pogłębiał się do 2002 r. Słabe wyniki sektora publicznego ciągnęły w dół głównie przedsiębiorstwa Skarbu Państwa. Płynność przedsiębiorstw Skarbu Państwa i całego sektora państwowego poprawiła się dopiero w 2003 r.; na tle pozostałych grup własności sektor ten poprawił płynność w największej skali.
- W obu segmentach sektora prywatnego do 1999 r. płynność finansowa kształtowała się według podobnego, malejącego trendu, ale płynność przedsiębiorstw krajowych utrzymywała się na wyższym poziomie niż płynność firm zagranicznych. Relacja ta zaczęła się odwracać, kiedy od 2000 r. wyniki sektora zagranicznego przestały się pogarszać, podczas gdy w sektorze krajowym kontynuowana była dotychczasowa tendencja spadkowa wskaźnika płynności.
- W klasyfikacji wg wielkości przychodów nieco wyż-

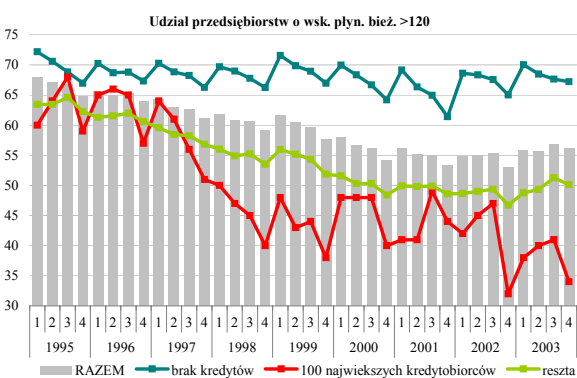
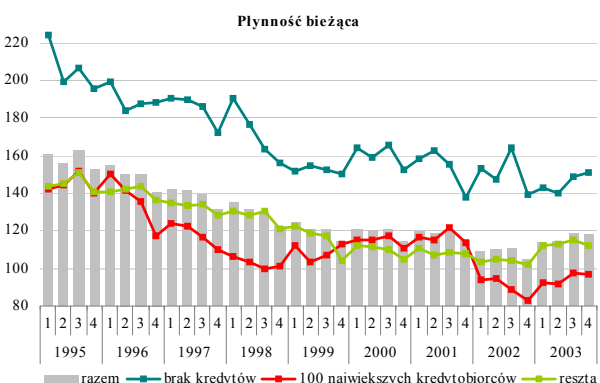

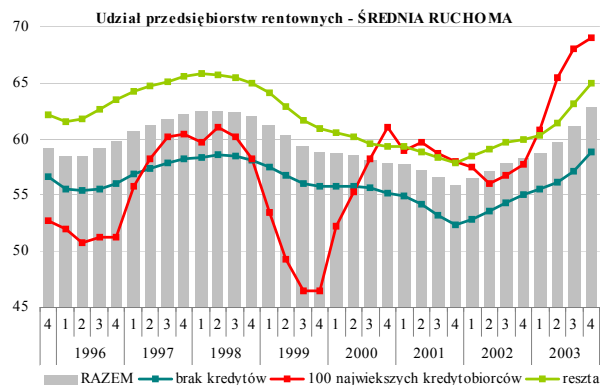
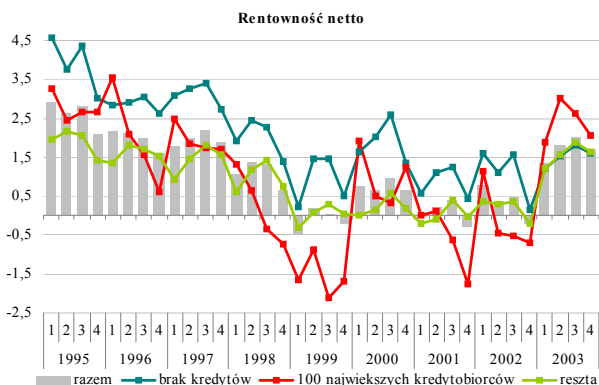
szą płynność finansową osiągają przedsiębiorstwa średnie, gorsze wyniki uzyskiwały natomiast przedsiębiorstwa ze skrajnych grup tej klasyfikacji. Podobne wnioski płyną z analizy wskaźników w grupach wydzielonych ze względu na poziom zatrudnienia.

- W 2003 r. poprawę płynności finansowej odnotowały wszystkie sekcje PKD. Najszybszy wzrost wskaźnika płynności, choć z b. niskiego poziomu wyjściowego, miał miejsce w sekcji „Górnictwo i kopalnictwo”. Znaczną poprawę płynności osiągnęła także sekcja „Transport” oraz „Wytwarzania i zaopatrywanie w energię elektr., gaz i wodę”. W najmniejszym stopniu poprawiła się płynność firm budowlanych.
- W całym analizowanym okresie płynność bieżąca 100 największych kredytobiorców kształtowała się znacznie poniżej wyników pełnej populacji a od dwóch lat utrzymuje się poniżej poziomu 100% (Rys. VII-20).

Rys. VII-19 PLYNNÓŚĆ BIEŻĄCA. Dane zagregowane. $PB = (\text{aktywa obrotowe}) / (\text{zobowiązania krótkoterminowe}) * 100$

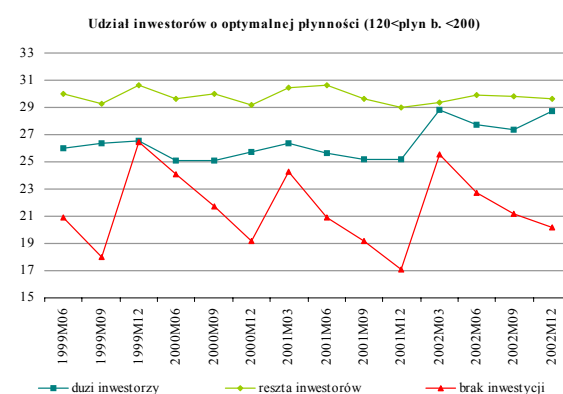
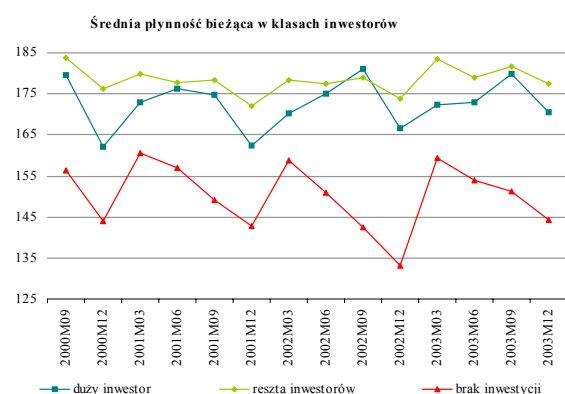

Rys. VII-20 PLYNNOŚĆ FINANSOWA I RENTOWNOŚĆ KREDYTOBIORCÓW. Dane zagregowane.

$$PB = (\text{aktywa obrotowe}) / (\text{zobowiązania krótkoterminowe}) * 100$$

$$\text{Rentn} = \text{wynik netto} / \text{koszty ogółem}$$

Rys. VII-21 PLYNNOŚĆ BIEŻĄCA INWESTORÓW. Dane jednostkowe. $PB = (\text{aktywa obrotowe}) / (\text{zobowiązania krótkoterminowe}) * 100$

Klasyfikacja inwestorów oparta na wielkości udziału inwestycji przedsiębiorstwa w nakładach inwestycyjnych całej populacji: duży inwestor – klasa A0, A1, A-1.

¹ Klasyfikacja powstała w oparciu o udział przychodów ogółem przedsiębiorstwa w przychodach całej populacji.

Do klasy kprzych1 zaliczono przedsiębiorstwa, których udział w przychodach populacji jest większy, równy 1%,

klasa kprzych2 udział w przedziale <0.1%,<1%),

klasa kprzych3 udział w przedziale <0.01,0.1),

klasa kprzych4 udział w przedziale <0.001,0.01),

klasa kprzych5 udział w przedziale <0.0001,0.001),

klasa kprzych6 udział mniejszy równy 0.0001.

² Od 1.2002 r. środki pieniężne zostały powiększone o kategorię „inne aktywa pieniężne”.

³ Zobowiązania krótkoterminowe łącznie z kredytami, pożyczkami.

⁴ Pozycja pozostałe należności krótkoterminowe jest różnicą pomiędzy należnościami krótkoterminowymi a należnościami z tytułu dostaw i usług (od jednostek powiązanych i pozostałych jednostek).